

World Vision
มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย
World Vision Foundation of Thailand

รายงานวิจัยแนวทางการปฏิบัตินโยบาย
ความปลอดภัยในโรงเรียนด้านภัยพิบัติ
ภายใต้การดำเนินโครงการของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย

The Research Finding on Guidelines for Implementing School Safety Policies on Disaster by World Vision Foundation of Thailand

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย

รายงานวิจัย

แนวทางการปฏิบัตินโยบายความปลอดภัยในโรงเรียนด้านภัยพิบัติ
ภายใต้การดำเนินโครงการของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย

The Research Finding on Guidelines for Implementing School Safety Policies
on Disaster by World Vision Foundation of Thailand

จัดทำโดย : มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย

ปีที่เผยแพร่ : กันยายน 2023

ผลงานวิจัยนี้สามารถนำไปเผยแพร่

หรือดัดแปลงเพื่อการอ้างอิง โดยต้องมีการระบุที่มาอย่างชัดเจน

ทั้งนี้ห้ามนำไปเผยแพร่ต่อเพื่อประโยชน์ทางการค้าโดยเด็ดขาด

ความเสียหายจากภัยธรรมชาติส่งผลกระทบต่อบุคคล และประเทศชาติในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความปลอดภัย สภาพความเป็นอยู่ สุขภาพ เศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติถือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหลายประเทศทั่วโลกจึงได้ยึด กรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558– 2573 (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030) ซึ่งประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ 187 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ได้ให้การรับรองในการประชุมสหประชาชาติระดับโลกว่าด้วยการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 14-18 มีนาคม 2558 ณ เมืองเซนได ประเทศญี่ปุ่น เพื่อให้ยุทธศาสตร์ด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ประเทศไทยได้นำแนวทางการลดความเสี่ยงภัยพิบัติมาบูรณาการกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยมีเป้าหมายการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ ความตระหนัก การปรับตัว การมีส่วนร่วมเพื่อสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย

ภาคการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศโดยเริ่มจากการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่เป็นกำลัง เป็นอนาคตของประเทศ ความเสี่ยงภัยของนักเรียนจึงควรถือเป็นความเสี่ยงภัยต่อความมั่นคงและอนาคตของประเทศด้วย สถานศึกษายังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนในชุมชน ถือเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน จึงมีต้นทุนทางสังคมในการหล่อหลอมความคิด สร้างความตระหนัก ตลอดจนแนะนำพฤติกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็กและประชาชนทั่วไปเพื่อการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยธรรมชาติ เช่น การช่วยเหลือตนเอง การเตรียมความพร้อม การดูแลด้านสุขอนามัยในยามวิกฤติ ทักษะการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น การสร้างอาสาสมัครช่วยเหลือสังคม

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยได้ดำเนินโครงการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาร่วมกับ **เครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยประเทศไทย** ในช่วงเวลาหนึ่ง และมีส่วนผลักดันให้เกิดความสำเร็จเป็นรูปธรรมทั้งระดับนโยบายและปฏิบัติ จึงได้ดำเนินการจ้างที่ปรึกษาเพื่อศึกษาโครงการของมูลนิธิศุภนิมิตฯ ที่ผ่านมา เพื่อวิเคราะห์ช่องว่างและโอกาสในการปฏิบัตินโยบายด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษา และการดำเนินโครงการต่างๆ ของมูลนิธิศุภนิมิตฯ

มูลนิธิศุภนิมิตฯ ขอขอบคุณผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู โรงเรียนในพื้นที่ที่เข้าร่วมในการสัมภาษณ์และสำรวจ ตลอดจนผู้ดูแลระบบสารสนเทศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการวิจัยครั้งนี้

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย
กันยายน 2023

ประวัติการเกิดภัย

วันที่เกิดภัย	ภัยที่เกิด	บริเวณที่เกิด	ความเสียหาย	หมายเหตุ
เมษายน 2566	พายุ	ชุมชน โรงเรียน	หลังคาพัง ต้นไม้ทับบ้าน โรงรถเสียหาย	- เทศบาลตำบล วังกะ - เขตการศึกษา (ต้องอยู่ในระบบ) - หน่วยรัฐ (ช่วยเหลือ เพียงครึ่งชั่วโมง)
2556	น้ำป่าไหลหลาก	ชุมชน	สะพานขาด บ้านน้ำท่วม (อยู่ในพื้นที่ต่ำ) เขตน้ำท่วม	- เทศบาลตำบลวังกะ และผู้บริหาร
มีนาคม 2566	อัคคีภัย	ชุมชน ชุมชน โรงเรียน	บ้านไฟไหม้ 3 หลัง (ลัดวงจร) แหล่งน้ำไม่เพียงพอ เครื่องกรองน้ำโรงเรียนไม่พอ/เสีย	- เทศบาลตำบลวังกะ และผู้บริหาร
ก.พ. - พ.ค.		ชุมชน โรงเรียน	มลพิษ	- ชุมชนเป็นพื้นที่แออัด ไม่สามารถติดตั้งถังกัก เก็บน้ำ
พ.ค. - ก.ย.		ชุมชน โรงเรียน	เด็ก คนในชุมชน เป็นโรคไข้เลือดออก คิดค้นควบคุมครัวเรือน	- มูลนิธิวันสกาย (เครือข่าย วัดอากาศ หมู่ - ศวันจากประเทศเพื่อน บ้าน โรงพยาบาล, เทศบาล

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	6
บทที่ 1 บทนำ	9
1. ที่มาและความสำคัญของการปัญหา	9
2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย	9
3. วิธีวิทยา	10
4. คำถามในการวิจัย	10
5. ขอบเขตการวิจัย	11
6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	11
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	13
1. นโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในประเทศไทย	13
2. แนวนโยบายด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ	14
3. การดำเนินการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย	16
4. การสร้างเครือข่ายความปลอดภัยในสถานศึกษาประเทศไทย	21
บทที่ 3 ข้อค้นพบจากการวิจัย	25
1. การอบรมหลักสูตรออนไลน์โรงเรียนปลอดภัย Thailand Safe School E-learning Program	25
2. โครงการสำรวจความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติ	30
3. กิจกรรมฝึกอบรมนักเรียนและชุมชนเพื่อส่งเสริมการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษา	33
บทที่ 4 อภิปรายผล	47
1. การสร้างเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยประเทศไทย	47
2. การผลักดันนโยบายความปลอดภัยรอบด้านสู่หน่วยงานภาครัฐ	47
3. การเผยแพร่องค์ความรู้และการปฏิบัติตามกรอบความปลอดภัยรอบด้านในสถานศึกษา	50
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	53
1. การดำเนินงานส่งเสริมนโยบายการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษา และการทำงานร่วมกับเครือข่าย	53
2. แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัตินโยบายความปลอดภัยในโรงเรียน	54
เอกสารอ้างอิง	61

Unสรุปผู้บริหาร

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ได้มีการดำเนินโครงการด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) และเครือข่ายหน่วยงานพัฒนาเอกชน โดยการขับเคลื่อนด้านนโยบาย สนับสนุนทุนการดำเนินโครงการ การสำรวจและศึกษาวิจัยอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ.2559-2563 ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนานโยบายความปลอดภัยและแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยรอบด้านในโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ

ในการดำเนินงาน **มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย** มีการดำเนินงานตามนโยบายความปลอดภัยในโรงเรียนด้านภัยพิบัติ ทั้งผ่านการสร้างเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยประเทศไทย และการดำเนินโครงการโดยมูลนิธิศุภนิมิตฯ กับพื้นที่โดยตรง โดยมีผลงานสำคัญ ได้แก่

1. **การสร้างฐานข้อมูลความเสี่ยงภัยพิบัติของสถานศึกษาทั่วประเทศ** ผ่านการสำรวจความพร้อมของสถานศึกษาทั่วประเทศสามารถระบุช่องว่างและประเด็นความท้าทายในการพัฒนาความปลอดภัยของสถานศึกษา ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัด สพฐ. อย่างมีระบบ
2. การพัฒนาเครื่องมือและถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อผลักดันให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั่วประเทศมีความรู้ ความตระหนัก และเข้าใจแนวทางการลดความเสี่ยงภัยพิบัติและส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน ด้วยการการจัดทำ **หลักสูตรลดความเสี่ยงภัยพิบัติในบริบทของโรงเรียนโดยเฉพาะ** ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวได้รับการรับรองให้เป็นหลักสูตรมาตรฐานของประเทศ ปัจจุบันมีผู้ลงทะเบียนเข้าเรียนรู้ผ่านทาง www.thaisafeschools.com และได้ผ่านการอบรมแล้วทั้งสิ้น 268,280 คน แยกเป็นบุคลากรสังกัด สพฐ. จำนวน 250,517 คน ผู้ลงทะเบียนประเภทบุคคลทั่วไป 17,763 คน
3. สนับสนุนให้มีการศึกษาและวิเคราะห์ความเสี่ยงภัยของสถานศึกษาสังกัด สพฐ. ทั่วประเทศ โดยการ **จัดทำข้อมูลสารสนเทศและแผนที่ระบุความเสี่ยงภัยของสถานศึกษาทั่วประเทศ** เพื่อเป็นหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการวางแผนบริหารจัดการความปลอดภัย
4. ดำเนินการ **กิจกรรมส่งเสริมความรู้ความตระหนักให้นักเรียนในโรงเรียน และส่งเสริมกลไกความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน** ผ่านคณะกรรมการภัยพิบัติในสถานศึกษา (School Disaster Management Committee) ตามกรอบการดำเนินงานความปลอดภัยรอบด้านในสถานศึกษาของอาเซียน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน ซึ่งได้รับผลตอบรับเป็นอย่างดีจากโรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

อย่างไรก็ตาม การดำเนินโครงการดังกล่าวของมูลนิธิศุภนิมิตฯ ได้หยุดชะงักไปเนื่องจากปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกโครงการ เช่น ด้านบุคลากรในมูลนิธิฯ และองค์กรเครือข่าย แหล่งทุนสนับสนุนโครงการ และสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้เกิดข้อจำกัดในการปฏิบัติ ติดตามและประเมินผล

ข้อเสนอแนวทางการดำเนินงานของมูลนิธิศุภนิมิตฯ

ในการสนับสนุนการดำเนินนโยบายเพื่อความปลอดภัยในโรงเรียนด้านภัยพิบัติ

- **ฟื้นฟูโครงการที่ริเริ่มดำเนินการร่วมกับ สพฐ.** เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาภาคการศึกษาด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติ ได้แก่ ฟื้นฟูโครงการสำรวจความพร้อมของสถานศึกษาทั่วประเทศ เพื่อติดตามความก้าวหน้า การเตรียมความพร้อม การปรับปรุงเนื้อหาโครงการอบรมโรงเรียนปลอดภัย

(ออนไลน์) ให้ทันสมัย และตอบสนองบริบทของภัยธรรมชาติและภัยจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การนำข้อมูลจากโครงการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์มาใช้ในการวางแผนยุทธศาสตร์และพัฒนาโครงการร่วมกับ สพฐ. และเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัย เพื่อสร้างศักยภาพให้โรงเรียนสามารถวางแผนและฝึกซ้อมแผนตามบริบทของภัยในพื้นที่ได้

- บูรณาการเรื่องการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในโรงเรียนและในชุมชนให้อยู่ในยุทธศาสตร์งานพัฒนาชุมชน งานพัฒนาเด็ก งานพัฒนาด้านการดำรงชีวิตของมูลนิธิศุภนิมิตฯ และวางแผนพัฒนาศักยภาพภายในองค์กร บุคลากรทั้งส่วนกลางและในพื้นที่โครงการ ให้มีความรู้ความเข้าใจในแนวทางการจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา และชุมชน และพิจารณาเพิ่มองค์ความรู้ ทักษะที่จำเป็นในการประสานงานภาคประชาสังคม เพื่อออกแบบกระบวนการปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทของภัย โรงเรียน และชุมชน เพื่อการตอบสนองนโยบายความปลอดภัยของภาคการศึกษาในประเทศไทย
- ฟื้นฟูความร่วมมือทางยุทธศาสตร์กับองค์กรเครือข่ายที่มีแนวทางการทำงานโรงเรียนปลอดภัย เช่น องค์กรแพลนฯ องค์กรช่วยเหลือเด็ก และศูนย์ปลอดภัย (เดิมคือศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน) สพฐ. เพื่อส่งเสริมการจัดทำแผนเผชิญเหตุในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
- ติดตามความก้าวหน้าประเด็นด้านภัยพิบัติที่กำลังดำเนินอยู่ในกระแสหลัก เช่น การศึกษากรอบการทำงานความปลอดภัยรอบด้านในสถานศึกษาฉบับใหม่ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับยุทธศาสตร์การทำงานด้าน Humanitarian Emergency Assistance
- ระดมทุนจากแหล่งทุนทั้งในและต่างประเทศ ในการพัฒนาศักยภาพสถานศึกษาให้ปกป้องคุ้มครองนักเรียนและบุคลากรในสถานการณ์ภัยพิบัติได้

บทที่ 1 บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เด็กและเยาวชนถือเป็นกลุ่มเปราะบางที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ เนื่องจากเด็กและเยาวชนมีร่างกายที่เปราะบางในการตอบสนองต่ออันตรายและความเจ็บป่วย การขาดประสบการณ์ในการรับรู้เกี่ยวกับอันตรายจากภัย การขาดความตระหนักถึงความเสี่ยงภัย ตลอดจนวุฒิภาวะที่ยังไม่พร้อมต่อการตัดสินใจเอาตัวรอดจากอันตราย ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้ที่มีอุบัติการณ์ของการสูญเสียชีวิตในภัยพิบัติมากที่สุด

จากสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน พบว่าเด็กและเยาวชนได้รับอันตรายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งในบางครั้งรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตหรือทุพพลภาพ จากข้อมูลกระทรวงสาธารณสุขพบว่า มีเด็กและเยาวชนไทย ช่วงอายุ 13 - 24 ปีเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุ และภัยพิบัติ โดยเฉลี่ยปีละประมาณ 3,000-4,000 คน โดยยังไม่นับถึงเด็กที่บาดเจ็บและพิการ ซึ่งร้อยละ 17.8 ของเด็กนักเรียนที่ได้รับบาดเจ็บนั้นเกิดขึ้นในโรงเรียน (สุภณีย์ ศรีวรมย์ และคณะ, 2555)

นอกจากนี้ หลังเหตุการณ์ภัยพิบัติพบว่าเด็กหลายคนยังคงลำบากจากความสูญเสียซ้ำ และได้รับผลกระทบหลังภาวะอุบัติภัย เช่น ที่พัก โรงเรียนพังเสียหาย ความทรงจำของเหตุการณ์ ความรู้สึกผิดที่ไม่สามารถช่วยใครได้ การสูญเสียความปกติสุข รวมถึงอาจถูกล่วงเกินทางเพศ ทางร่างกาย ความหวาดกลัว และการเกิดภัยพิบัติ รวมไปถึงการเกิด re-traumatization จากวิธีการที่ไม่เข้าใจของผู้ที่เข้าไปช่วยเหลือ ส่งผลให้เกิดความเครียด ความเศร้าโศกเสียใจ มีอาการตกใจรุนแรงจนเกิดความหวาดหวั่น ไม่มั่นใจ ไม่แน่ใจ หวาดระแวงกลัวว่าจะเกิดเหตุซ้ำขึ้นอีก (มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย, 2563) ดังนั้น เด็กจำเป็นต้องพึ่งพาผู้ใหญ่และต้องการสภาพแวดล้อมที่มั่นคงปลอดภัย สำหรับเป็นรากฐานในการเติบโตและพัฒนาการที่สมบูรณ์ โดยเฉพาะความปลอดภัยในบ้าน และในโรงเรียน เนื่องจากเด็กและเยาวชนใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในสถานที่เหล่านี้

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินนโยบายด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยประเทศไทย เล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษานโยบายด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษาปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์ช่องว่างและโอกาสในการปฏิบัตินโยบายภายใต้การดำเนินโครงการของมูลนิธิศุภนิมิตฯ

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์นโยบาย และโครงการต่างๆ ของมูลนิธิศุภนิมิตฯ ที่สนับสนุนนโยบายด้านความปลอดภัยจากภัยพิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนระบุปัญหาอุปสรรคในการถ่ายทอดนโยบายไปสู่สถานศึกษาและชุมชนกลุ่มเป้าหมาย ค้นหาแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ครู บุคลากร การบริหารจัดการเครือข่าย และการประสานระหว่างหน่วยงานเพื่อพัฒนาแนวทางหรือต้นแบบในการบริหารจัดการโครงการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำนโยบายความปลอดภัยในโรงเรียนด้านภัยพิบัติไปใช้ภายใต้การดำเนินโครงการของมูลนิธิศุภนิมิตฯ
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัตินโยบายความปลอดภัยในโรงเรียนด้านภัยพิบัติของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

3. วิธีวิทยา

การวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ ได้แก่

1. การสำรวจทบทวนวรรณกรรม ซึ่งรวมถึงการวิเคราะห์เอกสารนโยบาย เอกสารโครงการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document Analysis) ได้แก่ การถ่ายทอดผลงานการปฏิบัติที่ดีของโรงเรียน การพัฒนาเครือข่ายครู การจัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยในโรงเรียน การจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนเป็นฐาน
2. การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure) กับผู้อำนวยการโรงเรียน ครู นักวิชาการเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัย โดยมีการวางประเด็นคำถามเชิงลึกกับผู้ร่วมวิจัยที่เกี่ยวข้องกับช่องว่างทางนโยบาย การปฏิบัติ และแนวทางการพัฒนา
3. การสำรวจจากแบบสอบถาม โดยการส่งแบบสำรวจออนไลน์ไปยังโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ได้ร่วมกิจกรรมการฝึกอบรม เพื่อหาผลลัพธ์จากการฝึกอบรม
4. การศึกษาข้อมูลสถิติทุติยภูมิ เช่น การสืบค้นจากสถิติ ได้แก่ สถิติจาก 2 เว็บไซต์ คือ เว็บไซต์หลักสูตรการลดความเสี่ยงภัยพิบัติธรรมชาติและ การปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Thailand Safe School Online Training) และเว็บไซต์ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ (OBEC-Hazards Map)

บริบทการวิจัย	วิธีการศึกษาวิจัย
งานที่ 1 ศึกษานโยบายการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษาของโครงการของมูลนิธิศุภนิมิตฯ ที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ	ทบทวนเอกสารโครงการรายงานประจำปี รายงานโครงการเว็บไซต์
งานที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษาของมูลนิธิศุภนิมิตฯ	การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
งานที่ 3 ผลสะท้อนจากการดำเนินการเพื่อสร้างเสริมการลดความเสี่ยงภัยธรรมชาติในสถานศึกษาภายใต้โครงการของมูลนิธิศุภนิมิตฯ <ul style="list-style-type: none"> • การบริหารจัดการเครือข่าย • Online Safe School Training • แผนที่เสี่ยงภัยพิบัติในโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> • การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง • แบบสอบถามโรงเรียน • การวิเคราะห์สถิติการใช้งานเว็บไซต์
งานที่ 4 แนวทางการปฏิบัตินโยบายการลดความเสี่ยงภัยธรรมชาติในสถานศึกษาภายใต้การดำเนินโครงการของมูลนิธิศุภนิมิตฯ	วิเคราะห์เนื้อหาจากบทสัมภาษณ์ และสังเคราะห์ข้อเสนอแนะ

4. คำถามในการวิจัย

1. มูลนิธิศุภนิมิตฯ มีบทบาทอย่างไรในการนำนโยบายความปลอดภัยในโรงเรียนด้านภัยพิบัติมาปฏิบัติ และมีการทำงานร่วมกับเครือข่ายอย่างไร
2. แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัตินโยบายความปลอดภัยในโรงเรียนด้านภัยพิบัติภายใต้การดำเนินโครงการของมูลนิธิศุภนิมิตฯ เป็นอย่างไร

5. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากิจกรรมและการนำนโยบายความปลอดภัยในโรงเรียนด้านภัยพิบัติไปปฏิบัติของมูลนิธิศุภนิมิตฯ ภายใต้การดำเนินโครงการ **SAFE SCHOOL E-TRAINING ONLINE** และการจัดทำ **เว็บไซต์แผนที่เสี่ยงภัยพิบัติโรงเรียน** ที่มูลนิธิศุภนิมิตฯ มีส่วนสำคัญในการผลักดันและจัดทำ

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายความปลอดภัยในโรงเรียนด้านภัยพิบัติไปปฏิบัติของมูลนิธิศุภนิมิตฯ ภายใต้การดำเนินโครงการ **SAFE SCHOOL E-TRAINING ONLINE** และการจัดทำ **เว็บไซต์แผนที่เสี่ยงภัยพิบัติโรงเรียน** ประกอบด้วย

1. อาจารย์และบุคลากรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยพิบัติธรรมชาติที่เข้าอบรม จำนวน 5 คน
2. เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิศุภนิมิตฯ ได้แก่ Community Development Facilitator (CDF) และเจ้าหน้าที่ Humanitarian Emergency Affairs (HEA) จำนวน 5 คน
3. โรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมอบรม จำนวน 19 โรงเรียน จากจังหวัดกระบี่ กาญจนบุรี เชียงใหม่ พังงา ศรีสะเกษ อุบลราชธานี

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อมูลนิธิศุภนิมิตฯ ในการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษาและชุมชนท้องถิ่นที่เด็กและครอบครัวอาศัยอยู่ เพื่อการสร้างขีดความสามารถของสถานศึกษา ครู นักเรียน ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาให้เกิดธรรมาภิบาล ความรู้ ทักษะ และความสามารถในการป้องกันและลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการสั่งสมองค์ความรู้ และแนวทางปฏิบัติให้ภาคการศึกษา เครือข่ายการทำงานด้านการศึกษา และมูลนิธิศุภนิมิตฯ และตอบสนองต่อนโยบายการลดความเสี่ยงภัยพิบัติของประเทศ

หลังจากการวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว มูลนิธิศุภนิมิตฯ จะเผยแพร่รายงานการวิจัยให้กับโรงเรียนในโครงการเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย โดยจะมีการเผยแพร่งานวิจัยทางสื่อสิ่งพิมพ์และเว็บไซต์ของมูลนิธิศุภนิมิตฯ

บทที่ 2 บททวนวรรณกรรม

1. นโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในประเทศไทย

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 กำหนดให้ประเทศไทยต้องมีการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ภายใต้กรอบการดำเนินงานเช่นใดว่าด้วยการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558-2573 (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030: SFDRR) ข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response: AADMER) และปฏิญญากรุงเทพฯว่าด้วยการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก 2013 (Bangkok Declaration on Disaster Risk Reduction (DRR) in Asia and the Pacific 2013) ปฏิญญากัวลาลัมเปอร์ 2015 และวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน 2025 ว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Vision 2025 on Disaster Management) และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564-2570 ซึ่งมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แผนดังกล่าวก็ได้ระบุให้ภาคการศึกษา มีบทบาทในการจัดการศึกษา ตลอดจนสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือภัยพิบัติดังต่อไปนี้

1. พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกระดับชั้น ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับชั้นอุดมศึกษา ส่งเสริมและประสานงานให้หน่วยงานด้านการศึกษา มีบทบาทในการช่วยเหลือ/สนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
2. ส่งเสริมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกเรื่องการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในหมู่นักเรียนและประชาชนทั่วไป
3. ส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการภัยพิบัติ และกิจกรรมของกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่
4. ทำการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราว

เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ.2565 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ **แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570** เพื่อให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแผนแม่บท (Master Plan) ในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้เป็นไปตามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการต่อไปนี้

1. พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกระดับชั้น
2. ส่งเสริมหน่วยงานการศึกษาให้มีบทบาทในการช่วยเหลือสนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
3. ส่งเสริมให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
4. สนับสนุนบุคลากรด้านการศึกษาเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่
5. สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นสถานที่อพยพ และศูนย์พักพิงชั่วคราว

2. แนวนโยบายด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นโยบายด้านความปลอดภัยของกระทรวงศึกษาธิการ มุ่งเน้นการเสริมสร้างความสามารถในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในด้านที่เกี่ยวกับความปลอดภัยในโรงเรียนปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไข พ.ศ. 2545 ตลอดจนพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยการจัดการภัยพิบัติ เป็นประเด็นที่เป็นส่วนประกอบสำคัญในนโยบายความปลอดภัยในโรงเรียน

สพฐ. ซึ่งมีสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา ครู และนักเรียนภายใต้สังกัดเป็นจำนวนมากที่สุดของประเทศ จากข้อมูลปีการศึกษา 2565 มีโรงเรียนสังกัด สพฐ. 29,449 โรงเรียน นักเรียน 6,626,068 คน¹ ครู 373,778 คน² เป็นหน่วยงานภาครัฐที่ริเริ่มความร่วมมือกับเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัย นำกรอบแนวคิดความปลอดภัยรอบด้านของอาเซียน (Comprehensive School Safety Framework) มาปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินนโยบายเพื่อการลดความเสี่ยงภัยธรรมชาติ ในสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. โดยใช้วิธีบริหารทั้งจากแบบบนลงล่าง (Top-down-approach) ได้แก่ มอบหมายงานให้แต่ละฝ่ายงานปฏิบัติ และแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up approach) คือให้แต่ละฝ่ายงาน สำนักงานเขตพื้นที่และโรงเรียนเสนอแผนปฏิบัติขึ้นมา

สพฐ. ได้จัดทำแนวทางและมาตรการในการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาขึ้น เพื่อให้สถานศึกษา มีแนวทางปฏิบัติในการจัดการกับสิ่งที่อาจเป็นภัยคุกคามต่อความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากรของโรงเรียนจากปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ นอกจากนี้ ยังมีโครงการสร้างเสริมศักยภาพทางการรับมือกับภัยพิบัติ การศึกษาวิจัยด้านความเสี่ยงภัยพิบัติสำหรับสถานศึกษา ซึ่งเป็นผลมาจากความร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติ เช่น เครือข่ายโรงเรียนปลอดภัย ประเทศไทย (Thailand Safe School Network) สะท้อนให้เห็นการบูรณาการแนวคิดสำคัญระดับสากลคือ การดำรงและปกป้องสิทธิเด็กที่จะมีชีวิตรอดจากภัยพิบัติ (Child Protection in Emergency) และได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (Education in Emergency) รวมทั้งสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการลดความเสี่ยงภัยพิบัติที่让孩子เป็นศูนย์กลาง (Child-centered Disaster Risk Reduction) และตั้งอยู่บนฐานของข้อมูลที่มีหลักฐานชัดเจน

กรอบแนวคิดความปลอดภัยรอบด้านในสถานศึกษา (Comprehensive School Safety Framework – CSSF) เป็นแนวทางในการสร้างองค์ความรู้และดำเนินการปฏิบัติเพื่อพัฒนาความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ ในสถานศึกษา กรอบการทำงานนี้ มีองค์ประกอบหลักเป็นสามด้านที่เรียกว่า เสา (Pillars) ทั้งสามเสาจะมีการเชื่อมโยงกันด้วยชุดของกิจกรรมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับแผนจัดการภัยพิบัติของท้องถิ่นและประเทศ องค์ประกอบทั้งสามเสา ได้แก่

เสาหลักที่ 1 : ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนที่ปลอดภัย

ผู้มีบทบาทหลัก : บุคลากร/หน่วยงานด้านการศึกษาและการวางแผน สถาปนิก วิศวกร ผู้รับเหมา ก่อสร้าง บุคลากรโรงเรียน และสมาชิกชุมชนที่มีบทบาทในการตัดสินใจด้านการเลือกสถานที่ตั้งโรงเรียนที่ปลอดภัย การออกแบบการก่อสร้าง และการดูแลรักษาโรงเรียน (รวมถึงการเข้าถึงอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างปลอดภัยสม่ำเสมอ)

เสาหลักที่ 2 : ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติในโรงเรียน

ผู้มีบทบาทหลัก : ผู้บริหารภาคการศึกษาทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด รวมทั้งชุมชนโรงเรียนในพื้นที่ซึ่งร่วมงานกับหน่วยงานด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่ ในระดับโรงเรียน

¹ ข้อมูลจาก ข้อมูลปีการศึกษา 2565 ในภาพรวม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สืบค้นจากสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน http://www.bopp.go.th/?page_id=1828

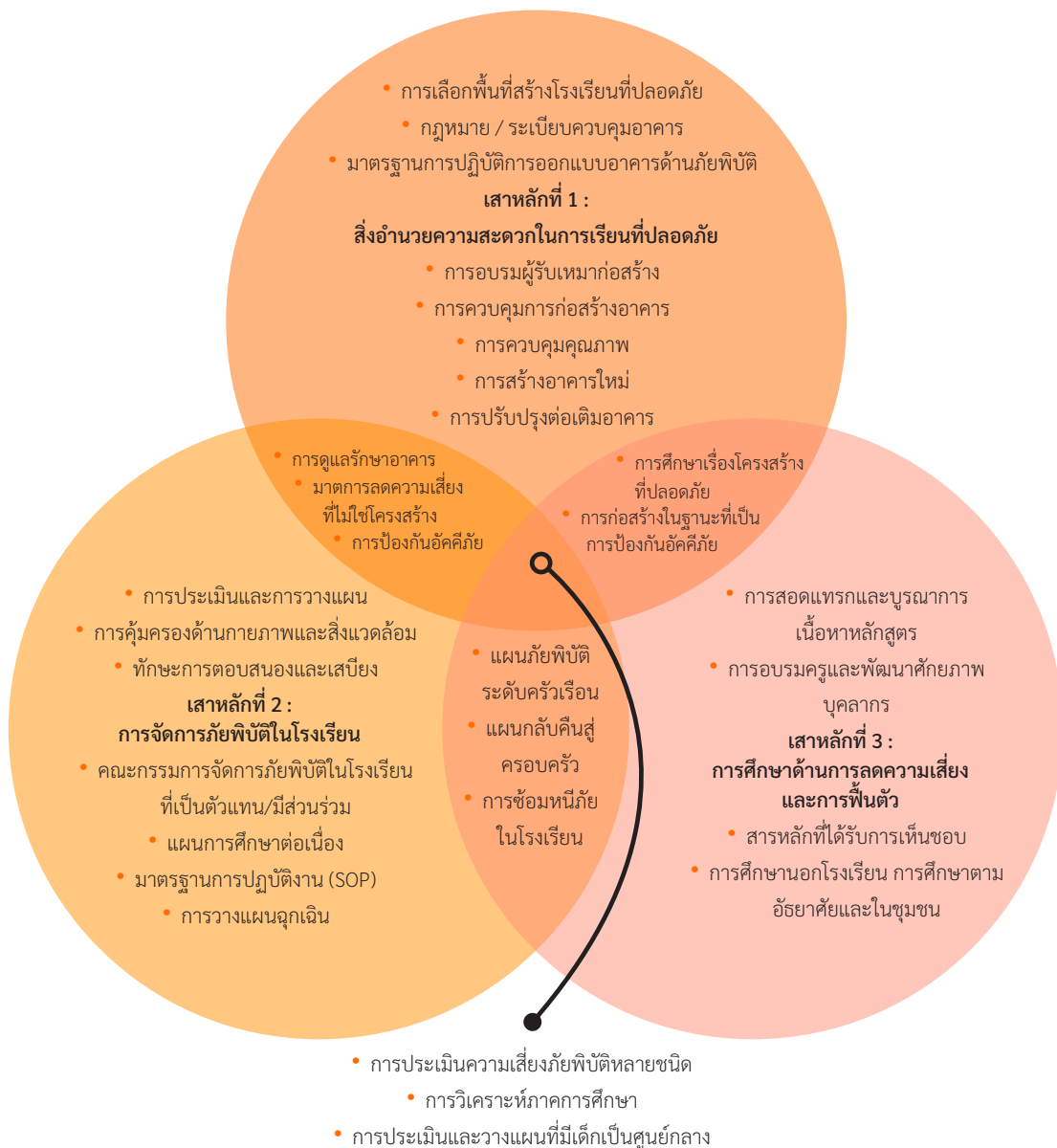
² จำนวนครูทั่วประเทศสังกัด สพฐ. ปี พ.ศ. 2563 สืบค้นจากสถิติทางการศึกษา สำนักงานสถิติแห่งชาติ <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/03.aspx>

ได้แก่ บุคลากร นักเรียนและผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ปลอดภัย ตัวอย่างกิจกรรม เช่น การประเมินและลดความเสี่ยงทางสังคมสิ่งแวดล้อม สาธารณูปโภคและความเสี่ยงที่ไม่ใช่โครงสร้างและโดยการพัฒนาศักยภาพในการรับมือภัยพิบัติและวางแผนการศึกษาต่อเนื่อง

เสาหลักที่ 3 : ด้านให้การศึกษาด้านการลดความเสี่ยงและการรู้รับปรับตัวจากภัยพิบัติ

ผู้มีบทบาทหลัก : ผู้จัดทำหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน คณะครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ผู้อบรมครู ครู กลุ่มเยาวชน ผู้นำในการจัดกิจกรรมเยาวชน และนักเรียน ที่จะร่วมมือกันเพื่อพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับวัฒนธรรมแห่งความปลอดภัยและมีความสามารถในการรู้รับปรับตัวและฟื้นคืนจากภัยพิบัติ

นโยบายและแผนภาคการศึกษา

ที่สอดคล้องกับแผนการจัดการภัยพิบัติระดับชาติ ภูมิภาคและท้องถิ่น

ที่มา : โครงการโรงเรียนปลอดภัยในประเทศไทย หลักสูตรการลดความเสี่ยงภัยพิบัติธรรมชาติและ การปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ <https://www.thaisafeschools.com/> (แปลจาก : Comprehensive School Safety: A global framework in support of The Global Alliance for Disaster Risk Reduction and Resilience in the Education Sector and The Worldwide Initiative for Safe Schools, in preparation for the 3rd. UN World Conference on Disaster Risk Reduction, 2015)

3. การดำเนินการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา ของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในองค์กรหลักของเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัย ที่ตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางธรรมชาติภายในชุมชนและภายในโรงเรียน ทั้งในส่วนของ การป้องกันและการลดผลกระทบของภัยพิบัติ การเตรียมความพร้อมก่อนเกิดภัยพิบัติ การรับมือระหว่างเกิด ภัยพิบัติ การจัดการภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉิน การฟื้นฟูหลังเกิดภัย โดยมีแผนก Humanitarian and Emergency Affairs (HEA) เป็นผู้รับผิดชอบการวางแผนและดำเนินการ มีเจ้าหน้าที่ประจำ 2 ตำแหน่ง³

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ได้นำยุทธศาสตร์ ASEAN Safe School Initiative - ASSI Program 2017-2020 ซึ่งใช้เป็นแนวทางปฏิบัติของภาคการศึกษาในทุกประเทศของอาเซียน อันเป็นความพยายาม ระดับภูมิภาคในการผลักดันให้ทุกประเทศสมาชิกอาเซียนพัฒนาโลกและกระบวนการทำงานภายใน ที่สอดคล้องกับกรอบการทำงานด้านความปลอดภัยรอบด้านในสถานศึกษา (มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย, 2563) กรอบการทำงานนี้สนับสนุนการจัดตั้งหน่วยงานหรือกลไกประสานงานระหว่างหน่วยงานเพื่อ เสริมสร้างความปลอดภัยในโรงเรียนและการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น เช่น หน่วยงานด้านการ จัดการภัยพิบัติและชุมชน โดยกรอบ ASSI นี้ปรับมาจากกรอบการทำงานด้านความปลอดภัยรอบด้าน ในสถานศึกษา (Comprehensive School Safety Framework – CSSF) ซึ่งเป็นกรอบสากลที่ได้รับการรับรอง จากภาคการศึกษาทั่วโลก

ในการริเริ่มการนำกรอบแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในประเทศไทย มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ได้ร่วมกับ สพฐ. ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย และเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยประเทศไทย (Thailand Safe School Network - TSSN) ในปี พ.ศ. 2560 ด้วยการพัฒนา โครงการการสำรวจความพร้อมของ สถานศึกษาด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติ (National Baseline Survey for Disaster Risk Reduction in School) เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลด้านความเสี่ยงภัยพิบัติของโรงเรียนสังกัด สพฐ. และเป็นแนวทางในการ พัฒนาความปลอดภัยด้านภัยพิบัติในโรงเรียน การสำรวจดังกล่าวเป็นการสำรวจระดับชาติเป็นครั้งแรก ในกลุ่มประเทศอาเซียน

ในการสำรวจดังกล่าว มีกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการสำรวจประมาณ 12,000 โรงเรียน (จากโรงเรียนทั้งหมด ประมาณ 30,000 แห่งภายใต้สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ) ผลจากการสำรวจสามารถแบ่งกลุ่มความพร้อม ด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติของสถานศึกษาที่สำรวจเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีความพร้อมดีมาก กลุ่มที่ มีความพร้อมดี กลุ่มที่มีความพร้อมพอใช้ และกลุ่มที่มีความพร้อมน้อยต้องปรับปรุง ด้านอาคารสถานที่ พบว่าโรงเรียนร้อยละ 42.71 มีความปลอดภัยของอาคารสถานที่อยู่ในกลุ่มดี และร้อยละ 37.79 อยู่ในชั้น ดีมาก ส่วนความพร้อม ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ พบว่าโรงเรียนร้อยละ 35 อยู่ในกลุ่มพอใช้ ในขณะที่กลุ่มดีและดีมากมีอัตราส่วนเพียงร้อยละ 25.27 และ 21.73 ตามลำดับ ส่วนความพร้อมด้าน การให้การศึกษาเรื่องการลดความเสี่ยงและการรู้รับปรับตัว นั้น จัดอยู่ในกลุ่มดีมากมีมากถึงร้อยละ 59.16 นอกจากนี้ พบว่ามีโรงเรียนเพียง 52.84% ของโรงเรียนทั้งหมดที่ได้จัดทำแผนป้องกันภัยพิบัติขึ้น ตามภัยคุกคามของโรงเรียนที่ระบุไว้ มีเพียง 43% ได้จัดทำแผนป้องกันภัยพิบัติร่วมกับชุมชน และมีเพียง 30% ของโรงเรียนเท่านั้นที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการป้องกันภัยพิบัติในโรงเรียน

โรงเรียนส่วนใหญ่ให้การเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อป้องกันอันตรายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ อย่างไรก็ตามการสำรวจและรายงานพบว่า กิจกรรมยังไม่ได้ดำเนินการร่วมกับชุมชนและองค์กรภาคประชาสังคม อย่างมีส่วนร่วม ในโรงเรียนมีครูที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องภัยพิบัติจากกระทรวงศึกษาธิการ

³ ขณะทำการวิจัย มีเจ้าหน้าที่ 1 ตำแหน่ง และกำลังเปิดรับสมัครคัดเลือกอีก 1 ตำแหน่ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงสาธารณสุข และโรงเรียนได้รับคู่มือการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ และปรับตัวกับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้เพียง 50% และยังพบว่ามีเพียง 75% ของโรงเรียนที่ได้อนุญาตให้ครูสร้างแผนการสอนและจัดหาสื่อด้วยตัวเองเพิ่มเติม

ผลจากการสำรวจดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ายังมีช่องว่างในด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา และการเตรียมความพร้อมด้านอาคารสถานที่ให้ปลอดภัย รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ ทักษะ และความชำนาญเพื่อการถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียน ตลอดจนสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต. อบจ. มูลนิธิ อาสาสมัคร หน่วยงานราชการ นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในเชิงรุก (proactive measures) อีกทั้งยังไม่มีคู่มือที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

จากการสำรวจทั่วประเทศดังกล่าว โดยภาพรวมพบว่าปัญหาสำคัญที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน มี 2 ประการ

1. การเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการสถานการณ์ภัยพิบัติ ด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติในโรงเรียน
2. การจัดการความรู้ด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติธรรมชาติและ การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในโรงเรียน

ต่อมา สพฐ. ได้ร่วมกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) กระทรวงมหาดไทย มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย และองค์กรสมาชิกเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัย จัดทำโครงการอบรมหลักสูตรความปลอดภัยเพื่อลดความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติในโรงเรียนขึ้น โดยจัดให้เป็นการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์ ชื่อหลักสูตร การลดความเสี่ยงภัยพิบัติธรรมชาติและ การปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือรู้จักกันในชื่อ หลักสูตรโรงเรียนปลอดภัย (<https://www.thaisafeschools.com/>) โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารเขตการศึกษา ครู ตามบทบาทหน้าที่ในบริบทของการจัดการภัยพิบัติ ก่อน ระหว่าง และหลังเกิดเหตุ ซึ่งหลักสูตรนี้ใช้กรอบความปลอดภัยรอบด้านสถานศึกษา (CSSF) เป็นแนวทางในการพัฒนาเนื้อหาตามบริบทไทย

กระบวนการพัฒนา หลักสูตรการฝึกอบรมออนไลน์โรงเรียนปลอดภัย ได้รับความร่วมมือจากองค์กรสมาชิกเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยประเทศไทย ในการกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหาบทเรียน รวมทั้งการวางแผนเก็บข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ การพัฒนาขอบเขตเนื้อหาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของโรงเรียนและบริบทความเสี่ยงภัยของพื้นที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่ และมีการทดสอบระบบการใช้งานแบบเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนและสร้างความมั่นใจให้กับการนำไปใช้

หลักสูตรการเรียนรู้นี้ เป็นหลักสูตร 20 ชั่วโมง ประกอบด้วย 4 โมดูลการเรียนรู้ ได้แก่

- Module 0 : ความรู้เบื้องต้นเรื่องความเสี่ยงภัยธรรมชาติและ การประเมินความเสี่ยง
- Module 1 : การจัดและปรับปรุงอาคารสถานที่ให้ปลอดภัย
- Module 2 : การบริหารจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา
- Module 3 : การจัดการเรียนการสอนเรื่องการลดความเสี่ยงภัยพิบัติ

นอกจากนี้ยังมีการสอดแทรกประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น การคุ้มครองเด็ก การจัดการอำนวยความสะดวกให้คนพิการ และมีเอกสารประกอบความรู้ใน Module ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าศึกษาเพิ่มเติม

ทุกบทเรียนจะมีแบบสอบถามก่อนและหลังการฝึกอบรม เมื่อเข้าอบรมครบหลักสูตรและผ่านการทดสอบ ผู้เรียนสามารถพิมพ์วุฒิบัตรอิเล็กทรอนิกส์ด้วยตนเอง ซึ่งวุฒิบัตรนี้ได้รับการรับรองโดยสถาบันครูพัฒนา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรนี้ได้เปิดให้บุคลากรทางการศึกษาสังกัด สพฐ. และประชาชนทั่วไปลงทะเบียนเข้ารับการอบรมได้ แต่ผู้ที่ไม่ได้อยู่ภายใต้สังกัด สพฐ. จะไม่ได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการ

โครงการโรงเรียนปลอดภัยในประเทศไทย หลักสูตรการลดความเสี่ยงภัยพิบัติ ธรรมชาติและการปรับตัวรับการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

โดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย และ Save the Children เป็นนมาเพื่อสร้างความรู้ให้แก่ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้รู้ถึงความเสี่ยงของตนเอง ครอบครัว ในพื้นที่ และสามารถวางแผนจัดการ วิธีการที่เหมาะสมต่อตนเองสามารถดูแลครอบครัวเมื่อภัยพิบัติจากธรรมชาติ

ระบบห้องเรียนออนไลน์

เป้าหมายของการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษา คือ การที่บุคลากรทางการศึกษา ครูและนักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ ความเสี่ยงของตนเองโดยละเอียดในพื้นที่ สามารถวางแผนการและวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม ตลอดจนสามารถดูแลรักษาโครงสร้าง และกลไกพื้นฐานให้ปลอดภัยเพื่อลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติต่างๆ และหากประสบภัยพิบัติจากธรรมชาติ ก็สามารถฟื้นตัวได้ด้วย แนวทางและทรัพยากรที่มีในระยะเวลาที่เหมาะสม

1. ประเมินผลจากการวัดค่าพื้นฐาน Baseline ด้าน Safe School

ก่อนเริ่มเรียนให้ผู้เรียนพิจารณาคะแนน Baseline ของสถานศึกษา เพื่อประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงของสถานศึกษา

2. ลงทะเบียนเข้าห้องเรียนออนไลน์

เริ่มต้นการ ลงทะเบียน พร้อมเริ่มศึกษาได้ทันที การเรียนโดยให้ผู้เรียนเริ่มศึกษาที่ละบท ทีละหัวข้อ โดยสามารถเรียนซ้ำ หยุดเรียน หรือเรียนต่อเมื่อไหร่ก็ได้ผ่านทางหน้าเว็บไซต์

3. ทำแบบทดสอบ ก่อนเรียน / หลังเรียน

ผู้เรียนสามารถประเมินความรู้ที่ก่อนเรียนและหลังเรียน ของตัวเอง ว่ามีความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยพิบัติในระดับใด

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้

รวมถึงความรู้และแนวทางการจัดการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ณ สถานศึกษา บุคลากรในโรงเรียน เจ้าหน้าที่ ประชาชนในชุมชน รวมทั้งมีความรู้แก่เด็กเพื่อสร้างความรู้และทักษะเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ

สามเสาหลักของความปลอดภัยรอบด้านในโรงเรียน

ความปลอดภัยรอบด้านในโรงเรียน ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบนโยบายและการปฏิบัติด้านการศึกษา มีความสอดคล้องกับการบริหารจัดการภัยพิบัติในระดับประเทศ, ภูมิภาค, จังหวัด และระดับพื้นที่รวมทั้งโรงเรียน กรอบแนวคิดความปลอดภัยรอบด้านในโรงเรียน ประกอบด้วยสามเสาหลัก ได้แก่

เสาหลักที่ 1 สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนที่ปลอดภัย

ผู้รับผิดชอบหลัก : บุคลากร/หน่วยงานด้านการศึกษาและการวางแผน สถาปนิก วิศวกร ผู้รับเหมาก่อสร้างบุคลากรโรงเรียน และสมาชิกชุมชนที่มีบทบาทในการตัดสินใจด้านการเลือกสถานที่ตั้งโรงเรียนที่ปลอดภัย การออกแบบ การก่อสร้าง และการดูแลรักษาโรงเรียน (รวมถึงการเข้าถึงอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างปลอดภัยสมบูรณ์)

เสาหลักที่ 2 การบริหารจัดการภัยพิบัติในโรงเรียน

ผู้รับผิดชอบหลัก : ผู้บริหารภาคการศึกษาทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด รวมทั้งชุมชนโรงเรียนในพื้นที่ที่ร่วมงานกับหน่วยงานด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติซึ่งอยู่ในแต่ละพื้นที่ ในระดับโรงเรียน ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียน นักเรียนและผู้บริหารที่มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ปลอดภัย ตัวอย่างกิจกรรม เช่น การประเมินและลดความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม การดูแลรักษาและความเสี่ยงที่มีใช้โครงสร้างและโดยการพัฒนาศักยภาพในการรับมือภัยพิบัติและวางแผนการศึกษาต่อเนื่อง

เสาหลักที่ 3 การศึกษาด้านการลดความเสี่ยงและการรู้รับปรับตัวจากภัยพิบัติ

ผู้รับผิดชอบหลัก : ผู้จัดทำหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน คณะครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ผู้อบรมครู ครู กลุ่มเยาวชน ผู้นำในการจัดกิจกรรมเยาวชน และนักเรียน ที่เข้าร่วมมีการเพื่อพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับวัฒนธรรมแห่งความปลอดภัยและมีความสามารถในการปรับตัวและฟื้นคืนกลับจากภัยพิบัติ

การอบรมดังกล่าว ได้รับการรับรองให้เป็นหนึ่งในหลักสูตรสำหรับการเพิ่มวิทยฐานะให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ถือเป็นหนึ่งในโครงการสำคัญที่มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยได้ริเริ่ม ประสานงานดำเนินงาน ตลอดจนติดตามและประเมินผล หลักสูตรนี้เน้นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ วิธีการประเมินความเสี่ยง แนวทางการลดความเสี่ยงภัยพิบัติธรรมชาติในสถานศึกษา ตลอดจนการจัดการรับมือในขั้นตอนต่างๆ โดยแนะนำให้ผู้เรียนนำบริบทเฉพาะของสังคม ชุมชน วัฒนธรรม ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ มาพิจารณาในการจัดทำแผนบริหารจัดการภัยพิบัติสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ (Thai Safe School, ๒๐๒๐)

ต่อมา มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยสนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศภัยพิบัติและแผนที่เสี่ยงภัยพิบัติของสถานศึกษาสังกัด สพฐ. ทั่วประเทศ ภายใต้ “โครงการศึกษาและสำรวจความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติและจัดทำแผนที่ความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษาสังกัด สพฐ.” โดยร่วมมือกับศูนย์วิจัยและพัฒนาวิศวกรรมปฐพีและฐานราก ภาควิชาวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นการดำเนินการเพื่อศึกษา และประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติในสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา โดยครอบคลุมภัยแผ่นดินไหว น้ำท่วม สึนามิ น้ำป่าไหลหลาก ดินโคลนถล่ม และดินถล่ม ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความเป็นปัจจุบันมากที่สุดจากหน่วยงานและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และจัดเตรียมข้อมูลให้อยู่ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System; GIS) เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ ประเมิน และจัดลำดับสถานการณ์ ความเสี่ยงภัยธรรมชาติ และนำเสนอแผนการจัดการเชิงนโยบายและกรอบงบประมาณ และยังมีการจัดอบรมเพื่อยกระดับศักยภาพของ สพฐ. ให้มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นฐานข้อมูลประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติ (ศูนย์วิจัยและพัฒนาวิศวกรรมปฐพีและฐานราก, 2563)

สพฐ. ได้สร้าง **เว็บไซต์ความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติและแผนที่ความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษา สังกัด สพฐ.** (<http://www.obec-hazardmap.com/index.php>) ซึ่งอยู่ในความดูแลของหน่วยงานธุรกิจเอกชน บริษัท A-Must จำกัด โดยมีมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยสนับสนุนการรักษาเว็บไซต์

นอกจากการดำเนินการผลักดันในระดับนโยบายกับ สพฐ. แล้ว มูลนิธิศุภนิมิตประเทศไทย โดยแผนก Humanitarian and Emergency Affairs (HEA) ได้ดำเนิน **กิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาความปลอดภัยในสถานศึกษา** 2 กิจกรรม ซึ่งเป็นการผลักดันความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในพื้นที่การทำงานของมูลนิธิฯ ได้แก่

1) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการรองรับภัยพิบัติ

เป็นส่วนหนึ่งของโครงการโรงเรียนปลอดภัยในอาเซียน (ASSI) เป็นการจัดกิจกรรมในโรงเรียนหรือสถานที่ราชการในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษา ครูและนักเรียน มีความเข้าใจเกี่ยวกับภัยพิบัติ มีทัศนคติที่ดีต่อการปรับตัวเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้น และได้รับการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง และส่งผลให้มีการวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมร่วมกับชุมชนในการรับมือกับภัยพิบัติ⁴

2) กิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาหรือสร้างความเข้มแข็งแก่คณะกรรมการจัดการภัยพิบัติ

โดยเน้นกลุ่มเป้าหมาย คือบุคลากรทางการศึกษา ครูและนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนที่อยู่ในพื้นที่ เพื่อช่วยให้โรงเรียนสร้างความร่วมมือในลักษณะเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและหน่วยงานอาสาสมัครในพื้นที่ เช่น เข้าร่วมกับเครือข่ายเฝ้าระวังภัยพิบัติ จัดตั้งเครือข่ายโรงเรียนป้องกันภัยพิบัติเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ติดตามสถานการณ์และเตือนภัยอย่างเป็นระบบ⁵

4 Terms of Reference (TOR) โครงการโรงเรียนปลอดภัยในอาเซียน (ASSI). ส่งเสริมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการรองรับภัยพิบัติ

5 Terms of Reference (TOR) โครงการโรงเรียนปลอดภัยในอาเซียน (ASSI). SDMC=School Disaster Management Committee

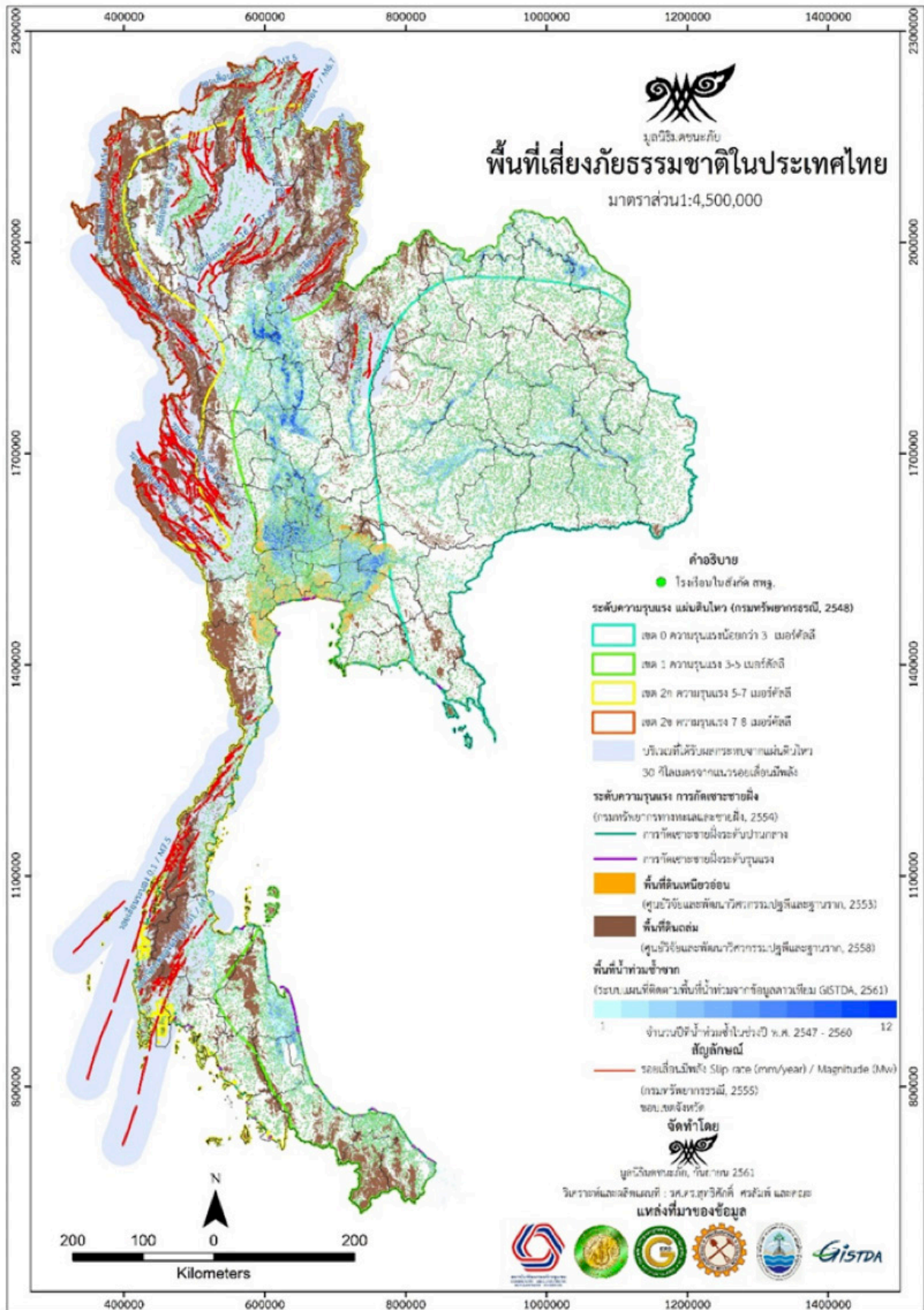

Figure 1 แผนที่เสี่ยงภัยพิบัติประเทศไทย
 ที่มา <http://www.obec-hazardmap.com/index.php>

อนึ่ง ในภาวะของการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยยังได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์เรื่องแนวทางการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ขึ้นอีกด้วย เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคน มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในสถานการณ์โรคระบาดติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระยะก่อนเปิดเรียน ระหว่างเปิดเรียน และช่วงปิดภาคเรียน

นอกจากนี้ มูลนิธิศุภนิมิตฯ ยังได้ดำเนินการ ด้านการให้ความช่วยเหลือเด็กและครอบครัวในภาวะฉุกเฉิน เช่น การสนับสนุนสิ่งของบรรเทาทุกข์และจัดสรรทุนการศึกษาให้เด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติในพื้นที่การทำงานของมูลนิธิ เพื่อให้ได้รับการปกป้องดูแลและได้รับการศึกษาต่อเนื่อง เช่น การจัดฝึกอบรมความรู้ภัยพิบัติให้กับเด็กและเยาวชนในศูนย์พักพิงชั่วคราวจากเหตุการณ์อุทกภัย ที่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี และยังจัดทำโครงการที่ตอบสนองการบรรเทาทุกข์ เช่น การแจกทุนการศึกษาให้ชุมชนที่ประสบภัยน้ำท่วมในจังหวัดอุบลราชธานี การแจกอาหารและเครื่องยังชีพให้แก่ 6,500 ครอบครัวในเหตุน้ำท่วมครั้งใหญ่ในภาคใต้และอุบลราชธานี การแจกผ้าห่มในโครงการ “แสนอุ่น” เพื่อบรรเทาทุกข์จากเหตุภัยพิบัติตามฤดูกาล ตอบสนองวิกฤตโควิด-19 ด้วยการได้รับความรู้และอุปกรณ์เพื่อป้องกันการติดเชื้อแก่ผู้ยากไร้กว่า 2 แสนคนในปี พ.ศ. 2563

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยได้ผลักดันให้เกิดการ ยกร่างนโยบายการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษา โดยได้เสนอให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา (School Disaster Management Committee – SDMC) ในทุกโรงเรียน มีการจัดประชุมระดมความคิดโดย สพฐ. ได้เชิญนักวิชาการ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และหน่วยงานเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยเข้าร่วม แต่อย่างไรก็ตาม กระบวนการพิจารณาร่างนโยบายดังกล่าวขาดความต่อเนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการ และเมื่อผู้รับผิดชอบโครงการถึงวาระเกษียณอายุ ไม่มีผู้รับช่วงต่อ จึงทำให้เกิดช่องว่างในการผลักดันนโยบาย

4. การสร้างเครือข่ายความปลอดภัยในสถานศึกษาประเทศไทย

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการลดความเสี่ยงภัยพิบัติเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในโรงเรียนมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2555-2560 ได้มีการดำเนินการร่วมกับองค์การแพลน องค์การช่วยเหลือเด็ก เพื่อดำเนินการในระดับอาเซียน และถ่ายทอดแนวทางการปฏิบัติสู่ประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม

ระดับอาเซียน : มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยเข้าร่วมเป็นพันธมิตรและผู้ประสานงานหลักของโครงการโรงเรียนปลอดภัยในอาเซียน (ASEAN Safe School Initiative: ASSI) ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงและเร่งดำเนินการสร้างความปลอดภัยโรงเรียนในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ว่า “เด็กในอาเซียนมีความยืดหยุ่นปรับตัวมากขึ้นเมื่อเกิดภัยพิบัติ และมีสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและสอดคล้องกับสภาพความเสี่ยงภัยและบริบททางสังคมในแต่ละพื้นที่” (มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย, 2563)

ทั้งนี้ ประเทศไทยมีหน้าที่เป็นแกนนำหลักในการดำเนิน โครงการโรงเรียนปลอดภัยในอาเซียน (ASSI) ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมสำคัญภายใต้ แผนงานด้านการศึกษาของอาเซียน (ASEAN Work Plan for the Education Sector 2016 - 2020) เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษาให้มีศักยภาพในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ และสร้างเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยในประเทศไทยให้เชื่อมโยงกับโรงเรียนของประเทศสมาชิกอาเซียน เป็นการสนับสนุนการสร้างความตระหนักและจิตสำนึกแก่เด็กและเยาวชนในการรับมือภัยพิบัติ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการเตรียมความพร้อมการสร้างสรรค์ “โรงเรียนปลอดภัย” ตามนโยบายสำคัญของรัฐบาลภายใต้วาระ “ประเทศไทยปลอดภัย” (Safety Thailand) และการพัฒนาตามวิสัยทัศน์ประเทศไทย พ.ศ. 2558 – 2563 “ประเทศมั่นคง ประชาชนมั่งคั่ง ประชาคมยั่งยืน” (ASEAN Learning Center, 2020)

ระดับประเทศ : มูลนิธิฯ เป็นผู้ประสานงานเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยในประเทศไทย หรือ Thailand Save School Network (TSSN) ซึ่งเป็นการรวมตัวของหน่วยงานที่ดำเนินการด้านความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กในสถานศึกษา อาทิ องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, องค์การช่วยเหลือเด็ก (Save the Children) องค์การแพลน ประเทศไทย (Plan International Thailand) สำนักงานบรรเทาทุกข์ สภากาชาดไทย, ศูนย์ส่งเสริมความปลอดภัย และป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี ซึ่งเครือข่ายได้ร่วมกับหน่วยงานหลักในภาคการศึกษา คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนปลอดภัยในท้องถิ่นและระดับประเทศ

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยในฐานะผู้ประสานงานเครือข่ายอาเซียน และประเทศไทย ได้ดำเนินโครงการร่วมกับ สพฐ และเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยประเทศไทย เพื่อผลักดันการใช้กรอบ CSSF ในทางปฏิบัติให้เป็นผลสำเร็จ

ภายใต้ **เสาที่หนึ่ง : ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนที่ปลอดภัย** ของกรอบความปลอดภัยรอบด้านในสถานศึกษาของอาเซียน มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยได้ดำเนินโครงการเสริมความแข็งแกร่งให้อาคารเรียนของ 12 โรงเรียน ในจังหวัดนนทบุรี ออยุธยา ปทุมธานี ระหว่างปี พ.ศ. 2555-2556 มีการตรวจสอบประเมินความแข็งแรงของอาคารเรียนโดยใช้แบบประเมินความเสี่ยงอาคารเรียน และอาคารประกอบ ซึ่งพัฒนาร่วมกันระหว่าง สพฐ. และเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยประเทศไทย โดยแบบประเมินนี้ออกแบบมาเพื่อเป็นเครื่องมือให้ครูและผู้อำนวยการสถานศึกษาสามารถประเมินความปลอดภัย ระบุจุดเสี่ยงภัยหรืออันตรายจากโครงสร้างอาคาร และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในโรงเรียน ผลจากการประเมินจะนำไปต่อยอดพัฒนามาตรการหรือวางแผนการจัดการความปลอดภัยสำหรับโรงเรียนได้ เพื่อให้โรงเรียนเป็นสถานที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน⁶

เสาที่สอง : ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติในโรงเรียน มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยได้ผลักดัน

⁶ ASEAN Safe Schools Initiative: A compilation of case studies. 2016. available at https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/asean_safe_schools_initiative_compilation_of_case_studies.pdf

ให้เกิดการสำรวจความปลอดภัยของสถานศึกษาภายใต้สังกัด สพฐ. ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลครั้งแรกในประเทศไทย และครั้งแรกในอาเซียน โครงการนี้เรียกว่า **National Baseline Survey on School Disaster Preparedness** ซึ่งมีการออกแบบเครื่องมือการสำรวจตามกรอบ CSSF โดยดำเนินการสำเร็จเมื่อ พ.ศ. 2559 ผลการสำรวจสามารถระบุระดับความเสี่ยงภัยธรรมชาติ ศักยภาพ และการเรียนการสอนเรื่องภัยพิบัติของแต่ละโรงเรียน ซึ่งต่อมาได้มีการพัฒนาหลักสูตรการอบรมสำหรับครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปบริหารจัดการความเสี่ยงภัยธรรมชาติในโรงเรียนได้

สำหรับ **เสาที่สาม : ด้านให้การศึกษาด้านการลดความเสี่ยงและการรู้รับปรับตัวจากภัยพิบัติ** มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ยังได้จัดทำสมุดระบายสีสำหรับนักเรียน และคู่มือแนวทางการจัดการเรียนรู้เรื่อง การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติและการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้ครูสามารถแทรกสาระเกี่ยวกับภัยพิบัติและพัฒนาสื่อการสอนเรื่องภัยพิบัติได้ นอกจากนี้ มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ยังได้ฝึกอบรมนักเรียนแกนนำให้มีภาวะผู้นำและศักยภาพในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านภัยพิบัติ

จากความร่วมมือกับองค์กรภายในเครือข่าย ทั้งระดับอาเซียนและระดับประเทศ ตลอดจนการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐทั้งภาคการศึกษา ได้แก่ สพฐ. และภาคการจัดการสาธารณสุข ได้แก่ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทำให้เครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยมีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการแลกเปลี่ยนบุคลากร เทคนิค วิชาการ ตลอดจนการแบ่งรับภาระงบประมาณ จนสามารถผลักดันการบูรณาการกรอบความปลอดภัยรอบด้านในสถานศึกษาของอาเซียนสู่บริบทของภาคการศึกษาในประเทศไทย รวมทั้งผลักดันให้เกิดความตระหนักในการลดความเสี่ยงภัยพิบัติโดยพิจารณาตามมิติของเสาหลักแห่งความปลอดภัย เช่น การผลักดันให้ สพฐ. พิจารณาออกแบบอาคารเรียนด้านแผ่นดินไหว เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อครบวาระความร่วมมือกับ ASSI แล้ว ก็ไม่ได้มีการประสานงานเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง โดยมีเรื่องที่ทำหรือค้างไว้กับ สพฐ. ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรติดตามและประเมินผลการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษาเพื่อให้โรงเรียนพัฒนาศักยภาพ ระดมทรัพยากรที่จำเป็น และวางแผนการจัดการภัยพิบัติตามบริบทของโรงเรียน

เจ้าชวานครา
มันอยู่ในสิ่งจะ
ก่อปรกรรรมติ มีมานะ พากเพียร

อยู่เมืองพระ
ที่ลดจรม

วัตถุประสงค์การขอรับสิ่งของ
หมู่ 18 ต.คลองน้อย อ.ปากพอง จ.นครศรีฯ

1. ประชา	♦ สวัสดิ์วิภา ปากน้ำน้อย	081-0834879 (นางข.)
2. รองประธาน 1	♦ พงษ์คุณ สุทธิทองแท้	088-0941818 (นางข.)
3. รองประธาน 2	♦ พงษ์วิภา รอดแก้ว	083-1011058 (นางข.)
4. เลขา	♦ พงษ์วิภา รอดแก้ว	084-877211 (นางข.)
5. กรรมการฝ่ายบัญชี	♦ พงษ์วิภา รอดแก้ว	080-3314917
6. กรรมการฝ่ายอำนวยการ	♦ พงษ์วิภา รอดแก้ว	081-1011058
7. กรรมการฝ่ายสุขภาพ	♦ พงษ์วิภา รอดแก้ว	081-1011058
8. กรรมการฝ่ายรักษาความสะอาด	♦ พงษ์วิภา รอดแก้ว	081-1011058
3. กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์	♦ พงษ์วิภา รอดแก้ว	081-1011058

บทที่ 3 ข้อค้นพบจากการวิจัย

ในบทนี้ นำเสนอภาพรวมจากการรวบรวมข้อมูลปัจจุบันของโครงการเกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมความปลอดภัยในโรงเรียนด้านภัยพิบัติ อาทิ ผลการดำเนินโครงการ ผลสำเร็จและบทเรียน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคของโครงการดังกล่าว โดยนำเสนอ 3 โครงการ ได้แก่ การอบรมหลักสูตรออนไลน์โรงเรียนปลอดภัยประเทศไทย โครงการสำรวจความเสี่ยงภัยธรรมชาติ และกิจกรรมฝึกอบรมนักเรียนและชุมชนเพื่อส่งเสริมการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษาโดยมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย

1. การอบรมหลักสูตรออนไลน์โรงเรียนปลอดภัย Thailand Safe School E-learning Program

จากการรวบรวมข้อมูลผู้ลงทะเบียนระหว่างวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 ถึง วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2565 พบว่า มีผู้ลงทะเบียนที่ผ่านการอบรมแล้วทั้งสิ้น 268,280 คน แยกเป็นบุคลากรสังกัด สพฐ. จำนวน 250,517 คน ผู้ลงทะเบียนประเภทบุคคลทั่วไป 17,763 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้ลงทะเบียนประเภทบุคคลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ลงทะเบียนทั้งหมด	17,763	100.0
ชาย	4,725	26.6
หญิง	13,038	73.4
ตำแหน่งผู้อำนวยการ	517	2.9
ตำแหน่ง ครู	9,959	56.1
บุคลากรทางการศึกษา	7,287	41.0

ผู้ลงทะเบียนประเภทสถานศึกษาสังกัด สพฐ.	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ลงทะเบียนทั้งหมด	250,517	100.0
ชาย	5,2779	21.1
หญิง	19,7738	78.9
ตำแหน่งผู้อำนวยการ	5,740	2.3
ตำแหน่ง ครู	235,789	94.1
บุคลากรทางการศึกษา	8,988	3.6

จากการแยกประเภทผู้ลงทะเบียนรายจังหวัด พบว่าผู้ลงทะเบียนจากโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร มีจำนวนมากที่สุด คือ 13,368 คน ลำดับรองลงมา ได้แก่ โรงเรียนจากจังหวัดชลบุรี จำนวน 8,696 คน รองลงมา ได้แก่โรงเรียนจากเชียงใหม่จำนวน 6,954 คน เชียงราย 6,593 คน และสุราษฎร์ธานี 6,385 คน

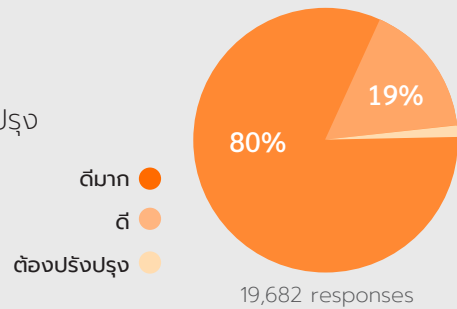
จังหวัด	จำนวน	จังหวัด	จำนวน	จังหวัด	จำนวน
กรุงเทพมหานคร	13,368	ตรัง	3,878	ประจวบคีรีขันธ์	2,641
กระบี่	2,696	ตราด	1,146	ปราจีนบุรี	1,938
กาญจนบุรี	5,638	ตาก	3,346	ปัตตานี	895
กาฬสินธุ์	2,713	นครนายก	1,245	พระนครศรีอยุธยา	3,334
กำแพงเพชร	2,704	นครปฐม	5,076	พะเยา	1,695
ขอนแก่น	4,584	นครพนม	2,963	พังงา	1,637
จันทบุรี	2,517	นนทบุรี	3,948	พัทลุง	2,098
ฉะเชิงเทรา	4,031	นราธิวาส	1,295	พิจิตร	2,308
ชลบุรี	8,696	น่าน	1,980	พิษณุโลก	3,107
ชัยนาท	2,353	บึงกาฬ	2,254	ภูเก็ต	1,583
ชัยภูมิ	3,984	บุรีรัมย์	5,827	มหาสารคาม	1,999
ชุมพร	3,257	ปทุมธานี	5,244	มุกดาหาร	1,279
ยะลา	1,126	สตูล	1,717	หนองบัวลำภู	1,812
ยโสธร	1,608	สมุทรปราการ	5,769	อำนาจเจริญ	1,395
ระนอง	1,191	สมุทรสงคราม	971	อุดรธานี	3,995
ระยอง	3,334	สมุทรสาคร	2,680	อุตรดิตถ์	1,604
ราชบุรี	3,425	สระบุรี	2,776	อุทัยธานี	1,427
ร้อยเอ็ด	2,511	สระแก้ว	2,564	อุบลราชธานี	6,099
ลพบุรี	2,648	สิงห์บุรี	838	อ่างทอง	1,037
ลำปาง	2,328	สุพรรณบุรี	4,545	เชียงราย	6,593
ลำพูน	1,402	สุราษฎร์ธานี	6,385	เชียงใหม่	6,954
ศรีสะเกษ	4,314	สุรินทร์	5,464	เพชรบุรี	2,412
สกลนคร	3,957	สุโขทัย	2,050	เพชรบูรณ์	3,052
สงขลา	4,096	หนองคาย	2,018	เลย	2,586
แพร่	1,216	แม่ฮ่องสอน	2,032		

จากการประเมินความพึงพอใจของผู้จบหลักสูตรจำนวน 19,682 คน ณ วันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2565 พบว่าผู้เรียนส่วนมากมีความเห็นต่อประเด็นที่สำรวจในทางที่ดี เช่น รูปแบบการนำเสนอ การเรียบเรียงเนื้อหา การนำเสนอตัวอย่างหรือกรณีศึกษา ความเหมาะสมของแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน นอกจากนี้ ผู้เรียนเกือบทุกคนตอบว่าสามารถนำความรู้และเอกสารประกอบการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ส่วนสิ่งที่ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับเพิ่มเติม นั้น มีทั้งความรู้และอุปกรณ์ ได้แก่ การติดตั้งอุปกรณ์เตือนภัยในโรงเรียน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ตามบริบทของภัยในพื้นที่ วิธีการตรวจสอบอาคารสถานที่ และการวางแผนบริหารจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา ซึ่งเป็นภาคของการลงมือปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ผลลัพธ์ของการประเมินหลักสูตรจากผู้เรียนมีดังต่อไปนี้

จากการประเมินความพึงพอใจของผู้จบหลักสูตรจำนวน 19,682 คน ณ วันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2565 พบว่าผู้เรียนส่วนมากมีความเห็นต่อประเด็นที่สำรวจในทางที่ดี เช่น รูปแบบการนำเสนอ การเรียบเรียงเนื้อหา การนำเสนอตัวอย่างหรือกรณีศึกษา ความเหมาะสมของแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน นอกจากนี้ ผู้เรียนเกือบทุกคนตอบว่า สามารถนำความรู้และเอกสารประกอบการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ส่วนสิ่งที่ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับเพิ่มเติม นั้น มีทั้งความรู้และอุปกรณ์ ได้แก่ การติดตั้งอุปกรณ์เตือนภัยในโรงเรียน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ตามบริบทในพื้นที่ วิธีการตรวจสอบอาคารสถานที่ และการวางแผนบริหารจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา ซึ่งเป็นภาคของการลงมือปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ผลลัพธ์ของการประเมินหลักสูตร มีดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการนำเสนอ

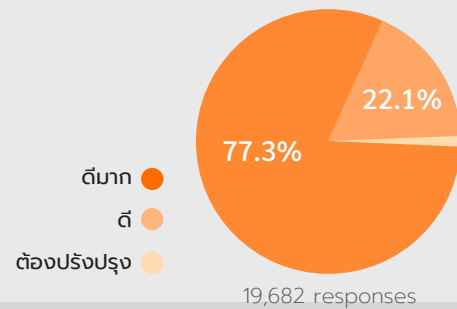
ร้อยละ 80 รายงานว่ารูปแบบการนำเสนอดีมาก
 ร้อยละ 19 ตอบว่าดี และร้อยละ 1 เห็นว่าต้องปรับปรุง

2. การเรียบเรียงเนื้อหา

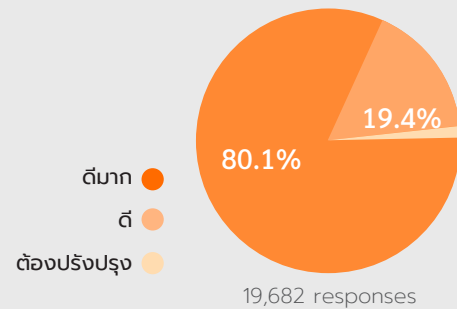
เรียบเรียงบทเรียนตามเสาหลัก 3 ประการของ CSSF และเพิ่มเนื้อหาพื้นฐานเรื่องการประเมินความเสี่ยง

ร้อยละ 77.3 รายงานว่ารูปแบบการนำเสนอดีมาก
 ร้อยละ 21.1 ตอบว่าดี
 ร้อยละ 1.6 เห็นว่าต้องปรับปรุง

3. การนำเสนอและกรณีศึกษา

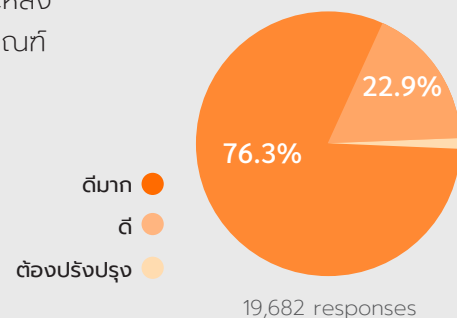
ร้อยละ 80.1 รายงานว่ารูปแบบการนำเสนอดีมาก
 ร้อยละ 19.4 ตอบว่าดี
 ร้อยละ 0.5 เห็นว่าต้องปรับปรุง

4. ความเหมาะสมของบททดสอบก่อนและหลังเรียน

เนื้อหาในหลักสูตรทุกบทเรียนกำหนดให้มีการทดสอบก่อนและหลัง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประเมินความรู้ด้วยตนเอง และใช้เป็นเกณฑ์ในการสอบผ่านเพื่อให้ได้วุฒิบัตร จากการสำรวจ พบว่า

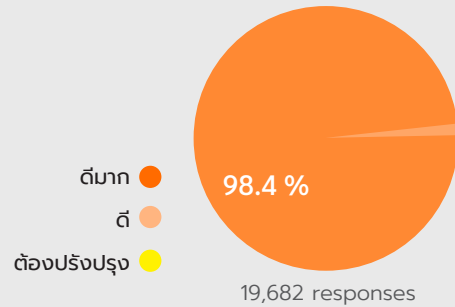
ร้อยละ 76.3 รายงานว่ารูปแบบการนำเสนอดีมาก
 ร้อยละ 22.9 ตอบว่าดี
 ร้อยละ 0.8 เห็นว่าต้องปรับปรุง

5. การนำความรู้เรื่อง “ความปลอดภัยของอาคารสถานที่” ไปประยุกต์ใช้

หลักสูตรนี้มีความคาดหวังให้ผู้เข้ารับการอบรมนำเนื้อหาไปใช้งานให้เกิดเป็นรูปธรรมในโรงเรียน

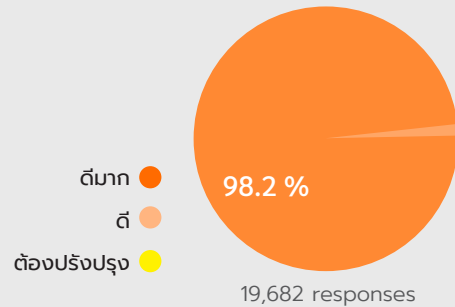
ร้อยละ 98.4 รายงานว่ารูปแบบการนำเสนอดีมาก
ร้อยละ 1.1 ตอบว่าดี
ร้อยละ 0.5 เห็นว่าต้องปรับปรุง

6. การนำความรู้เรื่อง “การจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา” ไปประยุกต์ใช้

หลักสูตรนี้มีความคาดหวังให้ผู้เข้ารับการอบรมนำเนื้อหาไปใช้งานให้เกิดเป็นรูปธรรมในโรงเรียน

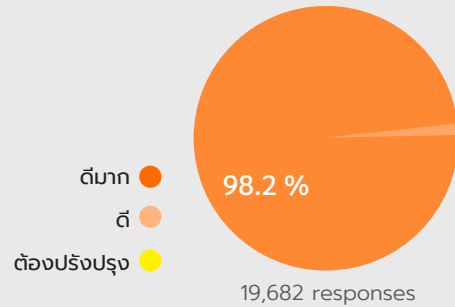
ร้อยละ 98.2 รายงานว่ารูปแบบการนำเสนอดีมาก
ร้อยละ 1.4 ตอบว่าดี
ร้อยละ 0.4 เห็นว่าต้องปรับปรุง

7. การนำความรู้เรื่อง “การจัดการเรียนการสอน” ไปประยุกต์ใช้

หลักสูตรนี้มีความคาดหวังให้ผู้เข้ารับการอบรมนำเนื้อหาไปใช้งานให้เกิดเป็นรูปธรรมในโรงเรียน

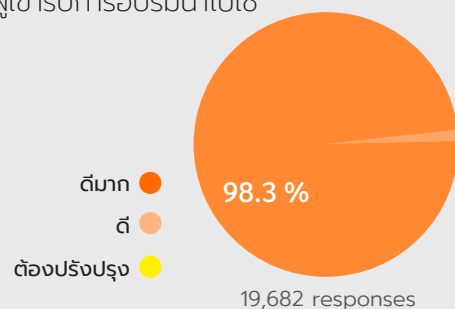
ร้อยละ 98.3 รายงานว่ารูปแบบการนำเสนอดีมาก
ร้อยละ 1.2 ตอบว่าดี
ร้อยละ 0.6 เห็นว่าต้องปรับปรุง

8. หลักสูตรนี้ได้รวบรวมเอกสารที่มีประโยชน์ต่อการบริหารจัดการจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา

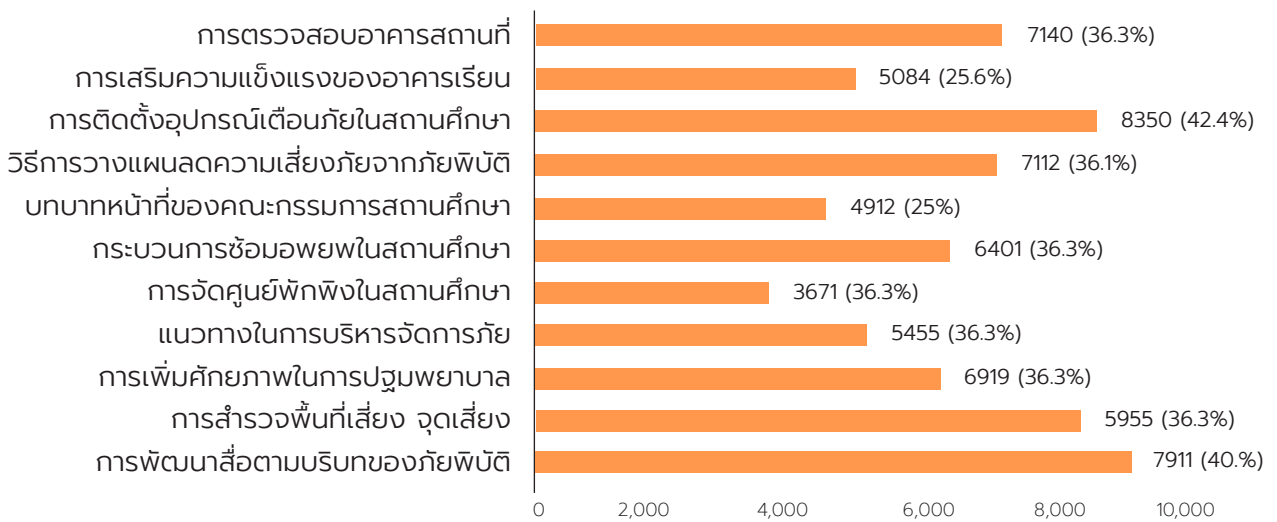
มีการเพิ่มเอกสารจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับภัยธรรมชาติ ภัยพิบัติ แนวทางปฏิบัติ มาตรการ และตัวอย่างสื่อ เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้ผู้เข้ารับการอบรมนำไปใช้

ร้อยละ 98.3 รายงานว่ารูปแบบการนำเสนอดีมาก
ร้อยละ 1.4 ตอบว่าดี
ร้อยละ 0.3 เห็นว่าต้องปรับปรุง

9. สิ่งที่ต้องต้องเรียนรู้เพิ่มเติม

ลำดับ	หัวข้อความรู้	จำนวน	ร้อยละ
1.	การติดตั้งอุปกรณ์เตือนภัยในโรงเรียน	8,350	42.4
2.	การพัฒนาสื่อตามบริบทของภัย	7,911	40.2
3.	การตรวจสอบอาคารสถานที่เรียน	7,140	36.3
4.	การวางแผนลดความเสี่ยง	7,112	36.1
5.	การเพิ่มศักยภาพในการปฐมพยาบาล	6,919	35.2
6.	กระบวนการซ้อมอพยพในสถานศึกษา	6,401	32.5

จากการสำรวจ จะเห็นได้ว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในหลักสูตรค่อนข้างสูง และสามารถทำแบบทดสอบทั้งก่อนและหลังเรียนจนสำเร็จ และได้รับประกาศนียบัตร มีความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยงภัยพิบัติในโรงเรียนได้ สิ่งที่ผู้เรียนต้องการเพิ่มเติม นั้น จะเห็นได้ว่าเป็นหัวข้อหรือเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ เช่น การวางแผน การอพยพ การจัดทำระบบเตือนภัยในโรงเรียน ซึ่งหัวข้อเหล่านี้ จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ที่ชัดเจน หรือมีการจัดการอบรมเฉพาะทางเพื่อให้เกิดความเข้าใจ

จากข้อมูลของผู้ลงทะเบียนเบื้องต้น พบว่าหลักสูตรนี้เป็นที่สนใจของบุคคลจำนวนมาก ทั้งที่เป็นบุคลากรสังกัด สพฐ. และนอกสังกัด สพฐ. ซึ่งแม้จะไม่ได้รับประกาศนียบัตรและการรับรองวิทยฐานะ ก็ยังเข้าร่วมการอบรมจนสำเร็จ ส่วนใหญ่เป็นครูจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในท้องถิ่น กลุ่มบุคลากรนี้ เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อการสร้างเสริมความปลอดภัยในโรงเรียนและชุมชน

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ จำนวนผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ผ่านการอบรมปรากฏค่อนข้างน้อย ซึ่งจำเป็นต้องมีการเร่งให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเข้ามาร่วมอบรมมากขึ้น เพราะผู้อำนวยการสถานศึกษา รับผิดชอบบัญชาในการบริหารความเสี่ยงภัยพิบัติในโรงเรียน และการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติในโรงเรียน

ช่องว่างของการบริหารจัดการหลักสูตรนี้ คือ สพฐ. ยังไม่ได้จัดให้มีการติดตามประเมินผลความรู้ของผู้บรมด้านการนำไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียน มีเพียงประเมินเชิงปริมาณด้วยการเก็บข้อมูลจำนวนผู้ผ่านหลักสูตร ชื่อและโรงเรียน จึงยังขาดการวัดผลสำเร็จของหลักสูตร ว่าโรงเรียนได้นำความรู้ไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมมากหรือน้อยเพียงใด มีอุปสรรคปัญหาอย่างไร

2. โครงการสำรวจความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติ

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย และ สพฐ. ได้ร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาวิศวกรรมปฐพีและฐานราก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมูลนิธิมิตรชนะภัย จัดทำ โครงการสำรวจความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติ (แผ่นดินไหว น้ำท่วมซ้ำซาก ดินโคลนถล่ม สึนามิ น้ำป่าไหลหลากดินโคลนถล่ม ดินถล่ม) โดยจัดทำเว็บไซต์ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลให้กับโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างเว็บไซต์ประกอบด้วย ข้อมูลพิกัดตำแหน่งที่ตั้งของโรงเรียน และประเภทของภัยที่สำรวจ เพื่อให้ สพฐ. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโรงเรียน ตลอดจนนักวิชาการสามารถสืบค้นข้อมูลความเสี่ยงภัยของโรงเรียนแต่ละแห่งทั่วประเทศได้จากเว็บไซต์ (<http://www.obec-hazardmap.com/>)

จากการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ โดยคณะนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญของศูนย์วิจัยและพัฒนาวิศวกรรมปฐพีและฐานราก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมูลนิธิมิตรชนะภัย พบว่ามีโรงเรียนจำนวนมากมีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติธรรมชาติในระดับความรุนแรงแตกต่างกัน ดังนี้

ประเภทของภัยธรรมชาติ	จำนวนโรงเรียนที่ได้รับผลกระทบทั้งหมด
แผ่นดินไหว	6,339 โรงเรียน
น้ำท่วมซ้ำซาก	4,686 โรงเรียน
น้ำป่าไหลหลากดินโคลนถล่ม	2,308 โรงเรียน
ดินถล่ม	4,168 โรงเรียน
สึนามิ	2,883 โรงเรียน

ที่มา <http://www.obec-hazardmap.com/index.php>

ข้อมูลบนเว็บไซต์ ประกอบด้วยแผนที่ความเสี่ยงภัย ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ ข้อมูลพื้นฐานภัยพิบัติทางธรรมชาติ เอกสารเกี่ยวกับภัยและแนวทางการบริหารจัดการของโรงเรียน และเอกสารความรู้ที่โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานนโยบาย สามารถใช้ในการวางแผนบริหารจัดการภัยพิบัติได้

นอกจากนี้ มีการนำเสนอข้อมูลในระดับโรงเรียนด้วย เช่น เมื่อใส่ชื่อโรงเรียนลงไปในห้องสืบค้น ก็จะได้ข้อมูลเกี่ยวโรงเรียน ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์และข้อมูลความเสี่ยงภัย และระดับความเสี่ยงภัย ข้อมูลพื้นฐานภัยพิบัติทางธรรมชาติ และข้อมูลด้านการจัดการ และมาตรฐานการปฏิบัติเมื่อประสบเหตุการณ์

การสืบค้นข้อมูลความเสี่ยงภัยของโรงเรียน สามารถสืบค้นได้จากการใส่ชื่อโรงเรียน ซึ่งจะใส่ชื่อเต็มหรือไม่เต็มก็ได้ หากในฐานข้อมูลมีคำซ้ำกัน ก็จะมีชื่อโรงเรียนพร้อมพิกัดและจังหวัดให้เลือก ดังภาพตัวอย่างต่อไปนี้

สถานศึกษาสังกัด สพฐ.

ข้อมูลสารสนเทศศาสตร์

หน้าหลัก > สถานศึกษาสังกัด สพฐ.

อนุบาลแม่ลาว

ดูข้อมูล

Show

10 1

Search

entries

ลำดับที่	smis	โรงเรียน	ชื่อโรงเรียน	Latitude	Longitude	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
1	SFO20204	120635	อนุบาลแม่ลาว	19.71906	99.71685	คมนะ	แม่ลาว	เชียงราย

ลำดับที่	smis	โรงเรียน	ชื่อโรงเรียน	Latitude	Longitude	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
----------	------	----------	--------------	----------	-----------	------	-------	---------

Showing 1 to 1 of 1 entries

Previous 1 Next

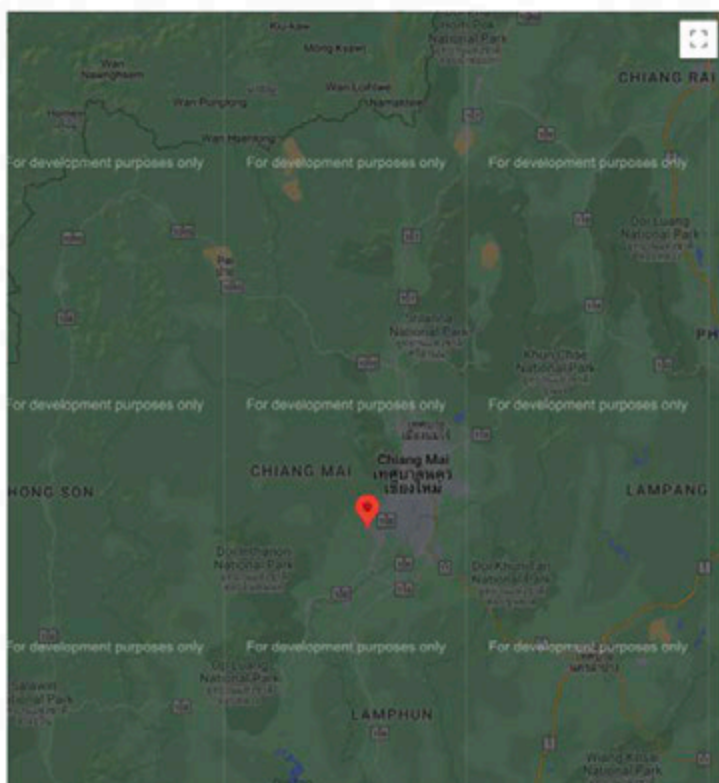
ตัวอย่างที่สอง เมื่อกรอกข้อมูลชื่อของโรงเรียน (กรณีนี้ใช้ชื่อ โรงเรียนกัวแลน้อยประสิทธิ์วิทยา) จะมีการเชื่อมโยงไปยังข้อมูลความเสี่ยงเฉพาะของโรงเรียน และข้อมูลที่ตั้ง ตำบล อำเภอ จังหวัด ซึ่งแสดงพร้อมแผนที่ดาวเทียมและแผนที่ภูมิประเทศ และจะมีข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสความเสี่ยงภัยที่เกิดจากการวิเคราะห์ตามข้อมูลเชิงภูมิศาสตร์

กัวแลน้อยประสิทธิ์วิทยา

ข้อมูลสารสนเทศศาสตร์

หน้าหลัก > สถานศึกษาสังกัด สพฐ.

ที่ตั้ง : ตำบล บ้านแหม อำเภอ สันป่าตอง จังหวัด เชียงใหม่

ระดับความเสี่ยงภัย

พื้นที่เสี่ยงแผ่นดินไหวตามกฎกระทรวง

- บริเวณที่ 2 บริเวณที่อยู่ใกล้รอยเลื่อนที่ยังมีได้ผลกระทบจากแผ่นดินไหว

พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก

- ไม่มีความเสี่ยง

ระดับความรุนแรงพื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิ

- ไม่มีความเสี่ยง

น้ำป่าไหลหลากดินโคลนถล่ม

- พื้นที่เสี่ยงมีน้ำป่าไหลหลากดินโคลนถล่ม

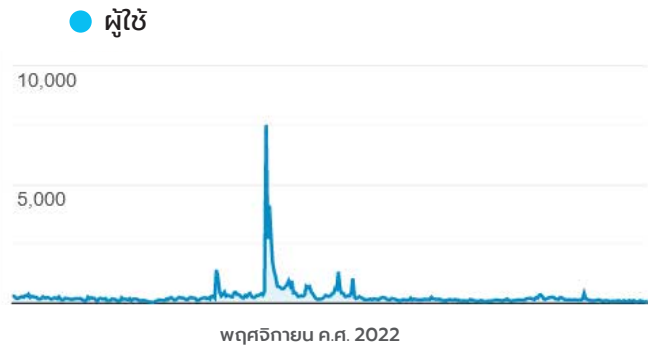
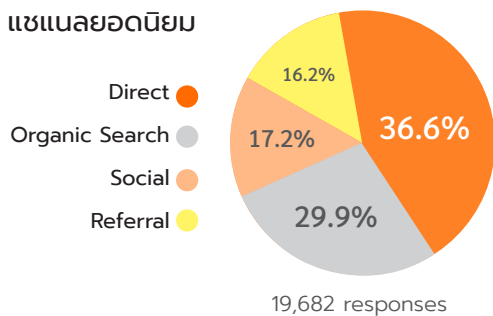
ระดับความเสี่ยงต่อการเกิดดินถล่ม

- ไม่มีความเสี่ยง

จากการติดตามจาก สพฐ. พบว่า ศูนย์ความปลอดภัยได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลความเสี่ยงของโรงเรียน ในการวางแผนโครงการ ได้แก่ การคัดเลือกโรงเรียนที่มีความเสี่ยงภัยสึนามิระดับ 4 เพื่อจัดการฝึกอบรมอพยพหนีภัยสึนามิร่วมกับองค์กรพัฒนาแห่งสหประชาชาติ เป็นต้น

จากการสำรวจ สถิติผู้ใช้งานเว็บไซต์ ระหว่างวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2565 ถึง 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 พบสถิติการใช้เว็บไซต์แห่งนี้ ประมาณ 81,479 ครั้ง โดยมียอดผู้ใช้งานสูงสุดในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565⁷

แชแนลยอดนิยม

สำหรับสถิติการเข้าชมเว็บไซต์มีการรายงาน ดังนี้

การเข้าใช้งานโดยตรง	32,670 ราย	คิดเป็นร้อยละ 36.6
การค้นหาทั่วไป	26,676 ราย	คิดเป็นร้อยละ 29.9
การเข้าใช้งานผ่านทางสื่อสังคม	15,373 ราย	คิดเป็นร้อยละ 17.2
การเข้าใช้งานผ่านทาง "Link" จากเว็บไซต์อื่นๆ	14,440 ราย	คิดเป็นร้อยละ 16.25

	การกระทำ			พฤติกรรม		
	ผู้ใช้	ผู้ใช้ใหม่	เซสชัน	อัตราตีกลับ	หน้า/เซสชัน	ระยะเวลาเซสชันเฉลี่ย
	82,624	81,479	131,674	37.13%	20.08	00:10:10
1. ● Direct	32,670			39.00%		
2. ● Organic search	26,676			42.61%		
3. ● Social	15,373			32.84%		
4. ● Referral	14,440			25.74%		

จากการวิเคราะห์ พฤติกรรมของผู้เข้าชมเว็บไซต์ เมื่อพิจารณาจากอัตราตีกลับ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดการวิเคราะห์การเข้าชมเว็บแสดงถึงเปอร์เซ็นต์ของผู้เข้าชมเว็บไซต์ที่เข้าชมหน้าเดียวของเว็บไซต์และออกไปโดยไม่ไปที่หน้าอื่นใดพบว่าอัตราตีกลับของผู้เข้าชมประเภทต่างๆ อยู่ระหว่างร้อยละ 25 – 42 หมายความว่ามีการเข้าชมมากกว่า 1 หน้า และมีระยะเวลาการใช้งานเฉลี่ยหน้าละ 10 วินาที

สำหรับ แหล่งที่มาของการเข้าชมเว็บไซต์ 10 อันดับแรก พบว่าผู้เข้าชมส่วนใหญ่มีการเข้าชมผ่านทาง link จาก Facebook มากที่สุด รองลงมาได้แก่การเข้าชมผ่าน Link จากเว็บเพจที่เกี่ยวข้องกับอาชีพครู เช่น kruachieve.com, kruupdate.com, สื่อการสอนฟรี.com, krutortao.com, krumaiiam.com และ csip.org (ศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี) ซึ่งเว็บไซต์เหล่านี้ เป็นเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการสืบค้นสื่อการสอน นอกจากนี้ มีการสืบค้นผ่าน search engine เช่น yahoo.com

⁷ ข้อมูลสถิติจากบริษัท เอ มัสท์ อิลิเมนต์ ผู้ออกแบบและดูแลเว็บไซต์ ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ <http://www.obec-hazardmap.com>

หมายเลข	การเข้าชม			พฤติกรรม			Conversion		
	ผู้เข้าชม	ผู้เข้าชมใหม่	เฉลี่ย	อัตราการคลิก	เวลาที่เข้าชม	ระยะเวลาเฉลี่ยต่อหน้า	อัตรา Conversion เป็น %	เป้าหมายที่ส่งให้	มูลค่าเป้าหมาย
	29,282 % ของเป้าหมาย: 31.64% (32,634)	25,691 % ของเป้าหมาย: 31.33% (31,679)	40,877 % ของเป้าหมาย: 31.06% (33,134)	29.29% % ของเป้าหมาย: 37.13% (21.11%)	21.34 % ของเป้าหมาย: 20.08 (8.23%)	00:11:11 % ของเป้าหมาย: 00:10:10 (10.04%)	0.00% % ของเป้าหมาย: 0.00% (0.00%)	0 % ของเป้าหมาย: 0 (0)	US\$0.00 % ของเป้าหมาย: 0 (0.00)
1. m.facebook.com	5,795 (19.10%)	5,625 (21.89%)	6,950 (17.00%)	37.64%	14.69	00:06:58	0.00%	0 (0.00%)	US\$0.00 (0.00%)
2. l.facebook.com	4,813 (16.43%)	4,111 (16.00%)	7,794 (19.07%)	22.35%	33.06	00:16:56	0.00%	0 (0.00%)	US\$0.00 (0.00%)
3. lm.facebook.com	4,549 (15.54%)	4,425 (17.22%)	5,360 (13.11%)	41.83%	11.65	00:06:12	0.00%	0 (0.00%)	US\$0.00 (0.00%)
4. kruachieve.com	4,335 (14.80%)	3,433 (13.36%)	6,383 (15.62%)	21.15%	24.57	00:13:56	0.00%	0 (0.00%)	US\$0.00 (0.00%)
5. kruupdate.com	3,721 (12.70%)	2,696 (10.49%)	4,928 (12.06%)	25.67%	17.11	00:09:55	0.00%	0 (0.00%)	US\$0.00 (0.00%)
6. kruonline.com	2,696 (9.20%)	2,070 (8.04%)	3,440 (8.42%)	29.01%	19.85	00:10:04	0.00%	0 (0.00%)	US\$0.00 (0.00%)
7. kruonline.com	2,272 (7.76%)	1,737 (6.71%)	3,083 (7.54%)	25.92%	24.88	00:12:31	0.00%	0 (0.00%)	US\$0.00 (0.00%)
8. kruonline.com	365 (1.25%)	327 (1.27%)	431 (1.05%)	9.28%	23.06	00:11:39	0.00%	0 (0.00%)	US\$0.00 (0.00%)
9. th.search.yahoo.com	342 (1.17%)	281 (1.09%)	492 (1.20%)	44.11%	32.30	00:10:56	0.00%	0 (0.00%)	US\$0.00 (0.00%)
10. csp.org	224 (0.77%)	151 (0.59%)	383 (0.94%)	42.56%	16.39	00:15:58	0.00%	0 (0.00%)	US\$0.00 (0.00%)

โดยสรุป เว็บไซต์ข้อมูลสารสนเทศภัยพิบัติของสถานศึกษาสังกัด สพฐ. ทั่วประเทศ เป็นแหล่งสืบค้นและอ้างอิง เพื่อระบุความอ่อนแอ (Exposure)⁸ ของโรงเรียนแต่ละแห่งโดยพิจารณาจากสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการระบุความเสี่ยง เพื่อนำไปสู่กระบวนการประเมินความเสี่ยงวิเคราะห์ระดับความเสี่ยงภัย ด้วยการพิจารณาองค์ประกอบทางพื้นที่ เช่น ความเปราะบางของเชิงโครงสร้าง (Structural Vulnerability) ของอาคารสถานที่ และความเปราะบางที่ไม่ใช่โครงสร้าง (Non-structural Vulnerability) เช่น แผน ทรัพยากร บุคลากร จำนวนนักเรียน ความสัมพันธ์กับชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจะต้องพิจารณาองค์ประกอบด้านศักยภาพ (Capacity) เช่น ความสามารถในการบริหารจัดการของโรงเรียน ความสามารถของนักเรียน การเอาตัวรอดเมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ทรัพยากรที่มีในการบริหารจัดการและตอบสนองสถานการณ์ เว็บไซต์ดังกล่าวถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการวางแผนและลดความเสี่ยงภัยในระดับพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ยังขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และแนะนำการใช้ประโยชน์จากข้อมูล

3. กิจกรรมฝึกอบรมนักเรียนและชุมชน เพื่อส่งเสริมการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษา

การฝึกอบรมลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษาของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย จัดว่าเป็น Micro Project หรือกิจกรรมย่อยเพื่อส่งเสริมโครงการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยมูลนิธิฯ เช่น สนับสนุนแผนนโยบายการคุ้มครองเด็ก กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้แก่โรงเรียน ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา กิจกรรมนี้ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ Humanitarian Emergency Affairs (HEA) ภายใต้ Quality Control Department ร่วมกับเจ้าหน้าที่ประสานงานภาคสนาม มีการวางแผนเพื่อจัดกิจกรรมฝึกอบรมในพื้นที่ปีละประมาณ 6-7 ครั้งต่อปี เรียกว่า โครงการโรงเรียนปลอดภัยในอาเซียน (ASSI) ที่ได้ดำเนินการต่อเนื่องมาหลายปี โดยมีองค์ประกอบกิจกรรม 2 ประเภท ได้แก่

1) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้การสอน เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการรองรับภัยพิบัติ

มีเป้าหมายเพื่อให้บุคลากรทางการศึกษา ครูและนักเรียน มีความเข้าใจเกี่ยวกับภัยพิบัติ มีทัศนคติที่ดีต่อการปรับตัวเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้น และได้รับการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง และสามารถวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมร่วมกับชุมชนในการรองรับภัยพิบัติ

⁸ การวิเคราะห์ความเสี่ยงภัยพิบัติ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ภัย (hazard) ความอ่อนแอ (Exposure) และความสามารถ (Capacity)

2) กิจกรรมฝึกอบรมสนับสนุนการพัฒนาหรือสร้างความเข้มแข็งแก่ คณะกรรมการจัดการภัยพิบัติ (SDMC=School Disaster Management Committee)

เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนสร้างความร่วมมือในลักษณะเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนหน่วยงานอาสาสมัครในพื้นที่ เช่น เข้าร่วมกับเครือข่ายเฝ้าระวังภัยพิบัติ หรือจัดตั้งเครือข่ายโรงเรียนป้องกันภัยพิบัติ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ติดตามสถานการณ์และเตือนภัยอย่างเป็นระบบ กลุ่มเป้าหมายของกิจกรรมนี้ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ ในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้ปกครอง

ในการประสานงานเพื่อจัดกิจกรรมนั้น ไม่พบอุปสรรคปัญหาที่เกินความสามารถในการแก้ไข เนื่องจากมีการประสานล่วงหน้ากับโรงเรียนและผู้ประสานงานในพื้นที่ มีหลักสูตรและแนวทางในการบริหารจัดการภัยพิบัติสำหรับโรงเรียนและมีการบริหารจัดการแบบยืดหยุ่น เช่น เจ้าหน้าที่ภาคสนามมีการหารือวันและเวลาที่สะดวกกับโรงเรียน ทำให้ครูสามารถจัดนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมได้ โดยกิจกรรมทั้งสำหรับนักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา กำหนดให้มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม 40 คน ต่อกิจกรรม และใช้เวลา 1 วัน

เจ้าหน้าที่จากแผนก HEA ของมูลนิธิฯ ทำหน้าที่ทั้งทางด้านประสานงานและรับผิดชอบการถ่ายทอดองค์ความรู้ในบทบาทของวิทยากรสำหรับการฝึกอบรม ทั้งการจัดกิจกรรมให้นักเรียนและการฝึกอบรมคณะกรรมการสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดสถานการณ์ระบาดของโควิด-19 มีการปิดโรงเรียน ปิดชุมชน และมีมาตรการรักษาระยะห่าง มูลนิธิฯ จึงต้องระงับแผนการอบรมโรงเรียน โดยไม่ได้มีกิจกรรมใดทดแทน

3.1 ความเห็นจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เข้าร่วมโครงการ

นักวิจัยได้สัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู จากจังหวัดกาญจนบุรี กระบี่ และศรีสะเกษ ที่เข้าร่วมกิจกรรมการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในโรงเรียนเมื่อ ปี พ.ศ. 2563 – 2565 ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่แผนก Humanitarian Emergency Affairs (HEA) สรุปได้ ดังนี้

ความรู้ด้านความเสี่ยงภัย

การมีความรู้เกี่ยวกับภัยและความตระหนักเกี่ยวกับผลกระทบของภัย ส่งผลให้เกิดความสนใจในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยธรรมชาติในพื้นที่ มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยเลือกโรงเรียนที่มีความเสี่ยงภัย โดยใช้ข้อมูลของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งได้มีการประเมินความเสี่ยงภัยธรรมชาติในพื้นที่แล้ว ทำให้การคัดเลือกเป้าหมายการฝึกอบรมมีความเฉพาะเจาะจง และโรงเรียนที่ไปจัดกิจกรรมอบรมก็ทราบดีถึงความเสี่ยงภัยธรรมชาติในพื้นที่ บางโรงเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับภัยธรรมชาติแล้ว เช่น ไฟป่า น้ำป่าไหลหลาก อุทกภัย วาตภัย ทำให้การอบรมเพิ่มคุณค่าให้กับโรงเรียนในด้านการเตรียมความพร้อมรับมือสถานการณ์ภัยพิบัติ

ผู้ให้สัมภาษณ์รายงานว่าเด็กๆ ส่วนใหญ่มีความสนใจและสนุกสนานกับการเรียนรู้จากการจำลองเหตุการณ์ควบคู่กับการได้รับความรู้ ส่วนกลุ่มเด็กที่อยู่ในพื้นที่เปราะบาง เช่น กลุ่มเด็กชาติพันธุ์ในโรงเรียนบนพื้นที่ราบสูง ส่วนใหญ่ครอบครัวประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม มีความสนใจในการเรียนรู้เรื่องภัยธรรมชาติ การเกิดภัยพิบัติเป็นทุน จึงสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการดำรงชีวิต เช่น การเรียนรู้ที่จะไม่ตัดต้นไม้ริมพื้นที่สวนเพื่อปล่อยให้รากไม้ยึดดิน ป้องกันปัญหาดินถล่ม มีวิธีการขุดร่องน้ำเพื่อเบี่ยงทางน้ำก่อนฤดูฝน และให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ป่าชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับภูมิปัญญาหรือจิตวิญญาณของชนเผ่าดั้งเดิมเรื่องการรักษาธรรมชาติ เป็นต้น

ความร่วมมือในพื้นที่

โรงเรียนในเขตพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยพิบัติสูง มักมีความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องการป้องกันภัยพิบัติอยู่แล้ว บางพื้นที่ที่ห่างไกล สำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองได้ ส่วนใหญ่แล้ว ในพื้นที่ชนบท ชุมชน ผู้ปกครอง และโรงเรียนจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น ชุมชนให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในเรื่องการตัดแต่งกิ่งไม้ การทำความสะอาดโรงเรียนก่อนเปิดเทอม การจัดชุดลาดตระเวนความปลอดภัยในช่วงเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังได้นำวิทยากรเข้ามาช่วยฝึกอบรมนักเรียน การช่วยฝึกซ้อมอพยพ บางโรงเรียนที่ได้รับการอบรมแล้วก็ได้ทำแผนอพยพร่วมกันโดยผ่านกลไกคณะกรรมการสถานศึกษา

กลไกคณะกรรมการบริหารจัดการด้านภัยพิบัติในสถานศึกษา

ในการฝึกอบรมของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย เน้นการตั้งคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติของโรงเรียนที่มีตัวแทนจากชุมชน หน่วยงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ และตัวแทนนักเรียน จากการสัมภาษณ์พบว่าโรงเรียนทั้ง 5 โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติของโรงเรียนและได้นำแนวทางการกำหนดบทบาทหน้าที่จากการฝึกอบรมจากมูลนิธิศุภนิมิตฯ ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งบางโรงเรียนที่มีการประสานงานหรือดำเนินการร่วมกันมาบ้างแล้ว การฝึกอบรมจากมูลนิธิศุภนิมิตฯ จึงเป็นการเสริมสร้างกระบวนการบริหารจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินให้โรงเรียนได้อย่างมาก ทำให้การจัดตั้งกลไกคณะกรรมการของมูลนิธิศุภนิมิตฯ ช่วยให้การดำเนินงานระหว่างโรงเรียนและชุมชนมีเป้าหมาย มีขั้นตอนและเป็นระบบมากขึ้น และกลไกการจัดตั้งคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษานี้ได้รับการกล่าวถึงไว้ใน คู่มือมาตรฐานความปลอดภัยฉบับปรับปรุงใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2565 ที่จัดทำโดย สพฐ. ซึ่งในคู่มือฉบับก่อนปรับปรุง ไม่ได้มีการแนะนำกลไกนี้

การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านภัยธรรมชาติ

- การฝึกอบรมของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยมีส่วนสนับสนุนส่งเสริมการทำโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอย่างมาก โรงเรียนได้บูรณาการแนวทางการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในกลุ่มสาระวิชาสุขศึกษา เช่น การปฐมพยาบาล และในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งจะมีหัวข้อการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยธรรมชาติโดยครูให้นักเรียนเรียนรู้ภัยธรรมชาติใกล้ตัวในชุมชน และให้นักเรียนนำเสนอความคิด
- สอดแทรกในวิชาลูกเสือ เนตรนารี พลศึกษาจะสอนทักษะในการเอาตัวรอดในสถานการณ์ต่างๆ จากสถานการณ์จำลอง และให้นักเรียนทำกิจกรรมแผนที่ความคิดเพื่อการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

การมีส่วนร่วมของเด็ก

การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการฝึกอบรมของมูลนิธิ มี 2 ระดับ ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมผ่านการฝึกอบรมโดยตรง และระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนผ่านกลไกสถานักเรียน ซึ่งมีประธานนักเรียนเป็นประธานสภา และมีหัวหน้าห้องเป็นคณะกรรมการตัวแทนห้อง กลุ่มมัธยมศึกษาจะมีบทบาทมาก เช่น สามารถรับการอบรมให้ความช่วยเหลือครูในการทำหน้าที่บริหารจัดการภัยพิบัติได้ ในการทำหน้าที่บริหารจัดการภัยพิบัติได้ ส่วนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ไม่ได้ใช้กลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการความปลอดภัยผ่านสถานักเรียนมากนัก เนื่องจากยังเป็นกลุ่มเด็กเล็ก บทบาทตัวแทนสถานักเรียนระดับประถมศึกษาจะเป็นการให้ความรู้จากครูสู่นักเรียนเป็นหลัก ซึ่งในการมีส่วนร่วมของนักเรียนนั้นสามารถออกแบบให้นักเรียนทุกระดับชั้นสามารถมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความปลอดภัยที่เหมาะสมกับวัย และกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมได้

อุปสรรคปัญหาในการดำเนินการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน

อุปสรรคปัญหาส่วนใหญ่ คือ การที่ทุกภาคส่วนมีภารกิจของหน่วยงาน หรือมีความรับผิดชอบหลายบทบาททำให้เกิดอุปสรรคด้านเวลาในการทำงานร่วมกับชุมชน ในระดับโรงเรียนพบว่าโรงเรียนยังไม่มีหลักสูตรหรือคู่มือการเรียนการสอนเกี่ยวกับภัยพิบัติ และการขาดสื่อการเรียนการสอนด้านภัยพิบัติ

ความต้องการในอนาคต

โรงเรียนมีความสนใจในการดำเนินโครงการด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติอย่างยั่งยืน เพื่อการสร้างองค์ความรู้ภายในโรงเรียน และสามารถส่งต่อเมื่อมีการโยกย้าย หรือมีการรับครูใหม่ จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- การฝึกอบรมนักเรียนให้ได้ทั่วถึงทั้งโรงเรียน
- การฝึกอบรมครูให้เป็นแกนนำเพื่อความยั่งยืน
- การฝึกอบรมแกนนำนักเรียนเพื่อถ่ายทอดสู่รุ่นน้องในโรงเรียน
- การจัดทำหลักสูตรภัยพิบัติตามความเสี่ยงภัยในพื้นที่เพื่อให้เกิดเอกภาพในการเรียนการสอน
- งบประมาณสำหรับสถานการณ์ฉุกเฉิน
- ให้มูลนิธิฯ ทำแผนติดตามการพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนที่ผ่านการฝึกอบรมด้านภัยพิบัติไปแล้ว

3.2 ความเห็นจากเจ้าหน้าที่ประสานงานภาคสนาม (CDF=Community Development Facilitator)

เจ้าหน้าที่ CDF หรือเจ้าหน้าที่ผู้เอื้อกระบวนการพัฒนาชุมชนฯ ทำหน้าที่ผลักดัน ติดตาม ประสานงานระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และประสานงานกับส่วนงานกลางของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาต่างๆ เช่น ทักษะการเรียนรู้ ความเป็นผู้นำ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการดำรงชีวิต และปกป้องคุ้มครองเด็กที่มูลนิธิศุภนิมิตฯ อุปการะ

ในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ด้านภัยพิบัติในโรงเรียนและการส่งเสริมคณะกรรมการภัยพิบัติสถานศึกษา ร่วมกับชุมชน เจ้าหน้าที่ภาคสนามทำหน้าที่คัดเลือกโรงเรียน ประสานงาน และดูแลให้เกิดกิจกรรม แต่ยังไม่ มีบทบาทหน้าที่ในการติดตามดูแลโรงเรียนที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้ว เนื่องจาก

- 1) ความไม่ชัดเจนของเนื้อหา
- 2) ไม่มีเครื่องมือติดตามประเมินผลอย่างเป็นทางการ และ
- 3) ไม่ได้อยู่ในกรอบหลักของการดำเนินงานและต้องรายงาน

แต่ก็อาจจะมีการเยี่ยมเยียน พูดคุยติดตาม สอบถามความเห็นหลังการฝึกอบรมอย่างไม่เป็นทางการ อย่างไรก็ตาม หลังจากการฝึกอบรมโรงเรียนแล้ว ทางเทศบาลและ อบต.จะเข้ามาช่วยโรงเรียนทำแผน ช่วยฝึกซ้อมแผน เป็นต้น แต่ยังไม่พบว่าคุณครูนำกิจกรรมไปขยายผล หรืออบรมต่อให้ครูในโรงเรียน มีการ นำความรู้ไปใช้ต่อบ้าง ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ และความสนใจของผู้บริหาร ซึ่งในกรณีเช่นนี้ เป็นการช่วยให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น มีความตระหนักรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงมากขึ้น มีการพิจารณาความเสี่ยงของ โรงเรียนมากขึ้น บางโรงเรียนขอสนับสนุนระดับเพลิงจากมูลนิธิศุภนิมิตฯ และขอให้ อบต. ช่วยดูแลอุปกรณ์ ต่อไป สำหรับการจัดฝึกอบรมคณะกรรมการสถานศึกษา ก็มีการประชุมเกี่ยวกับภัยในพื้นที่เป็นประจำอยู่แล้ว ในบางโรงเรียน ครูและชุมชน ได้นำแนวคิดไปประยุกต์ใช้ในการฝึกอบรมเด็กๆ ในชุมชน เช่น มีการสอนว่ายน้ำ เพิ่มเติมเพราะในพื้นที่มีความเสี่ยงภัยน้ำท่วม และน้ำป่าไหลหลาก

เจ้าหน้าที่ CDF เห็นว่าการฝึกอบรมมีประโยชน์ต่อเด็กๆ เป็นอย่างมาก เพราะเป็นการกระตุ้นให้ตระหนักคิดถึงพื้นที่โรงเรียนในแง่มุมของความเสี่ยง หากไม่มีการฝึกอบรมนี้ อาจจะทำให้เด็กมองข้ามอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นภายในโรงเรียน การฝึกซ้อมยังทำให้เด็กเกิดความตื่นตัว สามารถตั้งรับและตัดสินใจได้ถูกต้องเมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินได้ ช่วยทำให้ลดความสูญเสียได้

สำหรับ **ปัญหาและอุปสรรค** การปฏิบัตินโยบายความปลอดภัยในโรงเรียนตามแนวทางของมูลนิธิฯ เจ้าหน้าที่ CDF มีข้อสังเกตดังนี้

- บางพื้นที่ไม่มีความเสี่ยงภัยพิบัติ โรงเรียนเน้นความปลอดภัยด้านอัคคีภัย โรงเรียนต้องการถังดับเพลิงที่เพียงพอเพราะคิดว่าโอกาสที่จะเกิดอัคคีภัย อาจจะมีมากกว่าการเกิดภัยธรรมชาติ
- สำหรับพื้นที่บนภูเขา โรงเรียนในพื้นที่เคยได้รับผลกระทบจากดินถล่ม แต่ยังไม่มีการฝึกอบรมนอกโรงเรียน หรือในชุมชน
- บางโรงเรียนได้รับมอบอาคารต้านแผ่นดินไหว ซึ่งมีประตูกว้างกว่าปกติ สูงประมาณ 5 ชั้น ทำให้เด็กวิ่งออกมาข้างนอกได้ง่าย
- งบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการไม่เพียงพอ โรงเรียนไม่สามารถบริหารจัดการให้เกิดความปลอดภัย หน่วยงานที่พึ่งพาได้คือ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ซึ่งมีการจัดฝึกอบรมให้ แต่ก็ไม่สามารถมอบอุปกรณ์ป้องกันให้ได้
- การฝึกอบรมไฟไหม้มีบ่อยครั้ง แต่การฝึกอบรมเรื่องอื่นๆ เช่น การหนีภัยแผ่นดินไหว ยังไม่ค่อยเห็น
- ในบางพื้นที่ มีปัญหาอุปสรรคจากฝีมือมนุษย์ โดยเฉพาะภาคเหนือที่มีการเผาตามแบบแผนการทำ การเกษตร ทำให้โรงเรียนและชุมชนเกิดความเสียหาย แต่โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการใดๆ ได้
- โรงเรียนอยากให้มูลนิธิศุภนิมิตฯ ให้ความรู้ให้ครบ เพราะกระบวนการที่ดำเนินการอยู่นั้น มีข้อจำกัด ด้านจำนวนครูและนักเรียนที่เข้าร่วม ซึ่งทางโรงเรียนอยากให้ทุกคนได้มีโอกาสได้รับความรู้
- โรงเรียนมีนวัตกรรมการจัดการภัยพิบัติที่เกิดจากความคิดค้นของเด็กนักเรียน และอยากได้รับการสนับสนุนเพื่อทำให้นวัตกรรมของเด็กได้รับการพัฒนาต่อยอดจนสามารถนำมาใช้งานจริงได้
- โรงเรียนส่วนใหญ่ต้องการได้รับงบประมาณไปจัดการเองมากกว่าให้มูลนิธิศุภนิมิตฯ จัดการให้ เพราะโรงเรียนสามารถจัดการงบประมาณได้ยืดหยุ่นกว่าข้อกำหนดของมูลนิธิศุภนิมิตฯ

ในส่วนของ จุดแข็งของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ในการส่งเสริมการทำงานด้านความปลอดภัย ในโรงเรียน ได้แก่

- มูลนิธิศุภนิมิตฯ มีจุดแข็ง คือ มีอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ซึ่งรู้บริบททางสังคม วัฒนธรรม สามารถนำมาเสริมข้อมูลในการวางแผนภัยพิบัติในชุมชน
- ในช่วงปิดเทอม เจ้าหน้าที่จะไปเยี่ยมเด็กที่บ้าน ซึ่งปกติแล้ว จะมีการเยี่ยมบ้านทุกๆ 90 วัน เพื่อติดตามเรื่องสุขภาพ ความเป็นอยู่ โภชนาการ สภาพบ้านเรือน ผู้ปกครองของเด็ก
- มูลนิธิศุภนิมิตฯ ทำงานเป็นเครือข่ายและมีเครือข่ายทางสังคมในพื้นที่ที่แน่นอนพื้นที่ รู้จักคนในชุมชน และเข้าถึงชุมชนได้หากเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติ สามารถเข้าถึงเด็กและครอบครัวที่ได้รับผลกระทบได้ สามารถให้ความช่วยเหลือเด็กได้รวดเร็ว ทั้งเด็กที่อยู่ในการอุปการะและเด็กไม่ได้รับการอุปการะแล้ว
- ในพื้นที่ที่มีกิจกรรมส่งเสริมด้านความปลอดภัย เช่น ทักษะการลอยตัว เพื่อช่วยส่งเสริมความปลอดภัย
- มูลนิธิศุภนิมิตฯ ทำงานร่วมกับเครือข่ายองค์กร เช่น ในภาคเหนือทำงานร่วมกับเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัย และการทำงานที่เป็นมิตรต่อเด็ก โดยมีองค์กรแพลนเป็นหน่วยงานหลัก มีมูลนิธิศุภนิมิตฯ เป็นกรรมการ
- ได้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น สิทธิเด็ก การศึกษาของเด็ก อาชีพของเด็ก และมีมิติอื่นๆ ที่หลากหลาย มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ มีการทำแผนให้ความรู้โรงเรียนในพื้นที่ภาคเหนือร่วมกัน และได้มีการระดมทุนร่วมกัน ในกลุ่มภาคเหนือ จะแบ่งโรงเรียนทำงาน

อุปสรรคปัญหาในการดำเนินงาน

- พบข้อจำกัดด้านแนวคิดและกระบวนการ เพราะเจ้าหน้าที่ประสานงานภาคสนามยังไม่เคยได้เห็นเอกสารหลักสูตร จึงไม่มีข้อมูลชัดเจน
- ผู้ประสานงานในพื้นที่เห็นว่าการดำเนินงานด้านความปลอดภัยสำหรับโรงเรียนและชุมชนไม่ควรมีการหยุดหรือทิ้งช่วงการดำเนินงานเป็นเวลานาน และโครงการนี้ไม่ควรถูกวางตำแหน่งให้เป็นตัวเลือกกว่าจะทำหรือไม่ทำก็ได้ ควรเป็นส่วนหนึ่งของโครงการที่มูลนิธิฯ ดำเนินการ และควรมีการดำเนินการสม่ำเสมอ
- ในด้านการเสริมสร้างการถ่ายทอดความรู้ ควรมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติสำหรับครู เพื่อให้ครูในโรงเรียนนำไปใช้สอนนักเรียนและขยายผลได้เอง
- ในการอบรม ส่วนใหญ่เป็นเรื่องทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ ควรมีภาคปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ครูได้เรียนรู้และใช้เป็นแนวทางในการสอนนักเรียนต่อไป

3.3 ผลสะท้อนจากแบบสำรวจโรงเรียนที่ผ่านการฝึกอบรมกับมูลนิธิศุภนิมิตฯ

การเก็บข้อมูลส่วนนี้ได้จากการสุ่มแบบสำรวจออนไลน์ไปยังโรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565 แบบสำรวจโรงเรียนนี้ได้ออกแบบโดยตัวชี้วัดความปลอดภัยตามองค์ประกอบ 3 เสาหลักของกรอบ CSSF และมาตรฐานขั้นต่ำความปลอดภัยในสถานศึกษา ได้แก่ การตรวจสอบอาคารสถานที่ การจัดตั้งคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา การสร้างความรู้ในการลดความเสี่ยงสำหรับนักเรียน และการฝึกซ้อมแผน

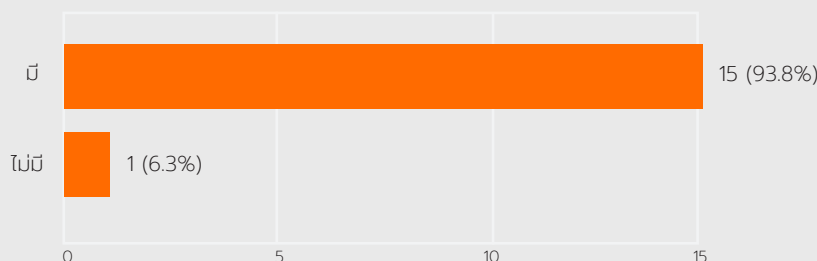
มีโรงเรียนเข้าร่วมในการตอบแบบสำรวจทั้งสิ้น 16 โรงเรียน จากจังหวัดศรีสะเกษ เชียงใหม่ กาญจนบุรี พังงา กระบี่ อุบลราชธานี ดังนี้

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ที่อยู่	ชื่อผู้อำนวยการ
1	เคียงศิริบ้านโพธิ์ทอง	หมู่ที่ 2 บ้านโพธิ์ทอง ตำบลห้วยตึกชู อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ 33140	นางสง่า อัจฉรินทร์
2	บ้านโคกตาล	หมู่ 1 บ้านโคกตาล ต.โคกตาล อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ	นางนารี ผุดผา
3	บ้านแม่ลานหลวง สาขาดอยช้าง	หมู่12 ต.ยางเปียง อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่	นายศรีวัน คำพ่าย
4	บ้านแม่อ่างช้าง	168 หมู่6 ต.อมก๋อย อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ 50310	นายชัยพงศ์ ทองขัน
5	บ้านหนองปิงโปง	109 หมู่ที่4 ต.เสื่องข้าว อ.ศรีรัตนะ จ.ศรีสะเกษ 33240	นายชัยศักดิ์ นาดิ
6	บ้านทุ่งหลวง	331 หมู่ 10 บ้านทุ่งหลวง ต.ห้วยตึกชู อ.ภูสิงห์ จ. ศรีสะเกษ 33140	นางประไพพร พรหมศรี
7	บ้านแม่ลานหลวง	333 หมู่ที่ 3 ต.ยางเปียง อ.อมก๋อย จ. เชียงใหม่	นายศรีวัน คำพ่าย
8	บ้านสะพุง	หมู่ 9 ต.สะพุง อ.ศรีรัตนะ จ.ศรีสะเกษ 33240	นายประกอบเกียรติ ชัยเกิด
9	คุรุสภา	หมู่7 ต.ห้วยเขย่ง อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี 71180	นายวิฑูรย์ แก้วใหญ่
10	บ้านแหลมสัก	หมู่ที่ 3 ต. แหลมสัก อ. อ่าวลึก จ. กระบี่	นางจาวรวรรณ ควนวิไล
11	ชาวไทยใหม่ (โดม-ทักษิณอนุสรณ์)	หมู่ที่ 2 บ้านโพธิ์ทอง ตำบลห้วยตึกชู อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ 33140	นางสง่า อัจฉรินทร์
12	บ้านท่าดินแดง	หมู่ 1 บ้านโคกตาล ต.โคกตาล อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ	นางนารี ผุดผา
13	บ้านหนองเม็ก	หมู่12 ต.ยางเปียง อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่	นายศรีวัน คำพ่าย
14	ตชด.สุนทรเวช	168 หมู่6 ต.อมก๋อย อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ 50310	นายชัยพงศ์ ทองขัน
15	บ้านกอม่องทะ	109 หมู่ที่4 ต.เสื่องข้าว อ.ศรีรัตนะ จ.ศรีสะเกษ 33240	นายชัยศักดิ์ นาดิ
16	บ้านท่ามะเดื่อ (ทองผาภูมิ)	331 หมู่ 10 บ้านทุ่งหลวง ต.ห้วยตึกชู อ.ภูสิงห์ จ. ศรีสะเกษ 33140	นางประไพพร พรหมศรี

ผลการสำรวจโรงเรียนทั้ง 16 แห่ง มีดังนี้

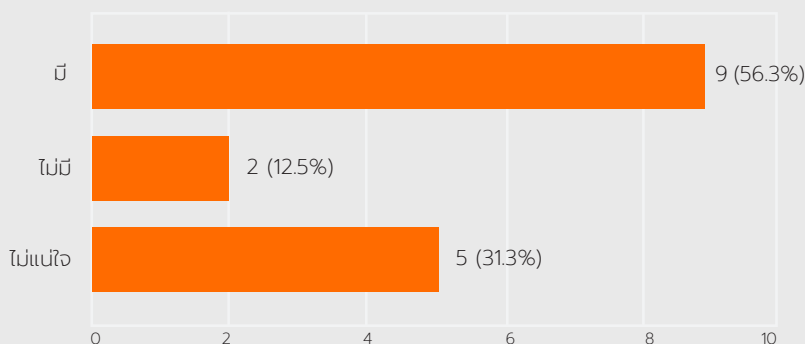
1. การตรวจความปลอดภัยของสถานที่ทุกภาคเรียน

พบว่าโรงเรียน 15 โรงเรียน หรือร้อยละ 93.8 รายงานว่ามีการตรวจความปลอดภัยของสถานที่ ทุกๆ ภาคเรียน

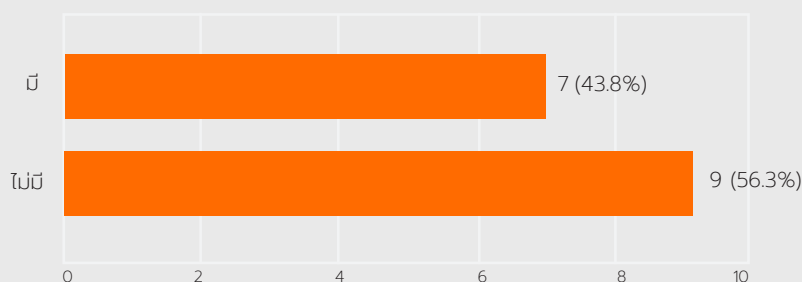
2. คู่มือหรือวิธีการปฏิบัติในการตรวจสอบและบำรุงรักษาระบบน้ำ ไฟฟ้าและสุขาภิบาล เพื่อการใช้งานในเวลาปกติ และเวลาที่เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน

พบว่าโรงเรียน 9 โรงเรียน หรือร้อยละ 56.3 มีคู่มือการตรวจสอบ อีก 2 โรงเรียน แน่ใจว่าไม่มีคู่มือดังกล่าว ส่วนอีก 5 โรงเรียน ไม่แนใจว่ามีคู่มือการตรวจสอบหรือไม่

3. การติดตั้งป้ายเตือนจุดเสี่ยงในอาคารและพื้นที่รอบๆ โรงเรียน รวมทั้งป้ายจราจร

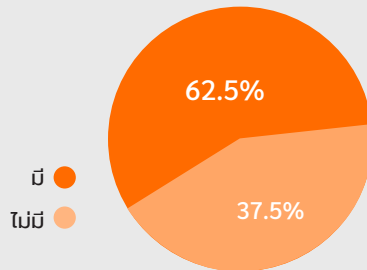
การติดตั้งป้ายเตือนจุดเสี่ยงในอาคารและพื้นที่รอบๆ โรงเรียน แผนที่มีความเสี่ยง จุดอพยพ รวมทั้งป้ายจราจรนี้ เป็นการให้ข้อมูลเพื่อสร้างความรู้ ความตระหนักแก่นักเรียน บุคลากร ผู้ปกครองรวมทั้งผู้เยี่ยมชม โรงเรียนให้ทราบเกี่ยวกับผังสถานที่ พื้นที่ปลอดภัย และเส้นทางอพยพล่วงหน้า การติดตั้งดังกล่าวเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดสำหรับโครงการโรงเรียนปลอดภัย เนื่องจากการจัดทำแผนที่เสี่ยงภัยเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างความรู้ ความตระหนักในการบริหารจัดการของคณะกรรมการภัยพิบัติในสถานศึกษา ในข้อนี้พบว่าโรงเรียน 7 โรงเรียน มีการติดตั้งป้ายเตือนแล้ว ในขณะที่ 9 โรงเรียน ยังไม่มีการดำเนินการดังกล่าว เนื่องจากกระบวนการฝึกอบรมที่มูลนิธิศุภนิมิตฯ จัด ไม่มีการลงมือปฏิบัติตามกระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยง

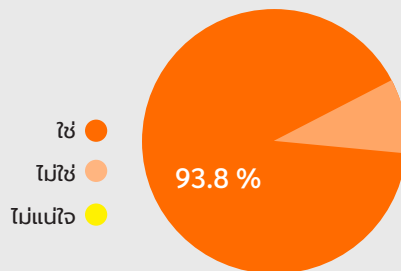
4. งบประมาณในการบำรุงรักษาซ่อมแซมอาคารเรียนและอาคารประกอบ

โรงเรียน 6 โรงเรียน หรือร้อยละ 37.5 รายงานว่ามีงบประมาณในการบำรุงรักษาซ่อมแซมอาคารเรียนและอาคารประกอบอย่างเพียงพอ ในขณะที่โรงเรียน 10 โรงเรียน หรือร้อยละ 62.5 ยังไม่มีงบประมาณในการบำรุงรักษาซ่อมแซมอาคารเรียนและอาคารประกอบ จึงอาจจะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

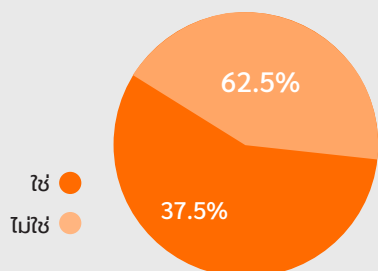
5. ที่ตั้งของห้องน้ำนักเรียนชาย หญิง

จากการสำรวจพบว่า โรงเรียน 15 โรงเรียน หรือร้อยละ 93.8 มีห้องน้ำชายหญิงที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ปลอดภัย ไม่ลับตาคน แต่มี 1 โรงเรียน ที่รายงานว่ายังไม่มีความปลอดภัยในประเด็นนี้

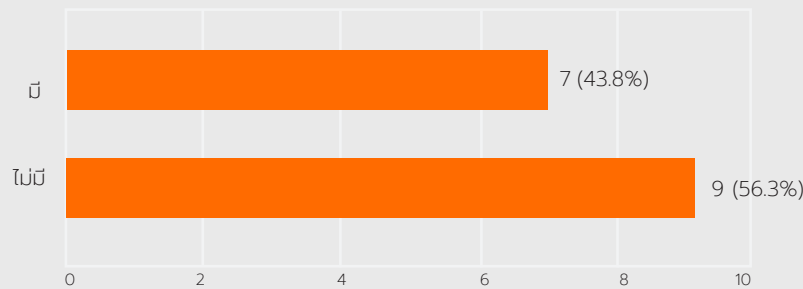
6. การจัดทำแผนฉุกเฉินโดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ความเสี่ยง

กรอบแนวปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยรอบด้านในสถานศึกษา และแนวทางการลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ ตลอดจนการฝึกอบรมโรงเรียนปลอดภัย กำหนดให้แต่ละโรงเรียนจัดทำแผนอพยพตามบริบทของภัย และบริบทของโรงเรียน ซึ่งการจัดทำแผนดังกล่าว จะต้องมีการสำรวจพื้นที่ วิเคราะห์ความเสี่ยง และจัดลำดับความเสี่ยง เพื่อออกแบบแผนปฏิบัติการในสถานการณ์ฉุกเฉิน โรงเรียน 10 โรงเรียน หรือร้อยละ 62.5 ได้มีการดำเนินการดังกล่าว ส่วนโรงเรียนอีก 6 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 37.5 ยังไม่ได้ดำเนินการจัดทำแผนฉุกเฉิน

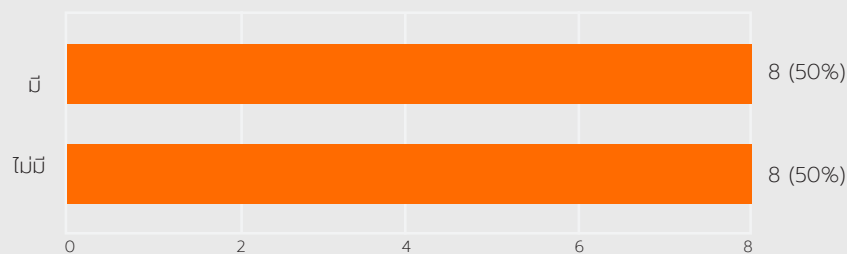
7. ระบบเตือนภัยและสัญญาณเตือนภัยที่ทุกคนเข้าใจ

ระบบเตือนภัยและสัญญาณเตือนภัยเป็นเครื่องมือสื่อสารที่จำเป็นเพื่อแจ้งสถานการณ์และทำให้เกิดการปฏิบัติตามที่ซ้กซ้อนกันไว้ บางโรงเรียนอาศัยระบบสื่อสารที่มีอยู่แล้ว บางโรงเรียนมีการติดตั้งสัญญาณใหม่ แต่ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือ สัญญาณ หรือการสื่อสารอย่างไร จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ชี้แจง ทำความเข้าใจ ทั้งเครื่องมือและสัญญาณเพื่อให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตามสัญญาณที่สื่อออกมาได้อย่างพร้อมเพรียง จากจำนวน 16 โรงเรียนที่เข้าร่วมตอบแบบสำรวจ มีเพียง 7 โรงเรียน หรือร้อยละ 43.8 ที่มีระบบเตือนภัย และสัญญาณเตือนภัยที่ทุกคนเข้าใจ

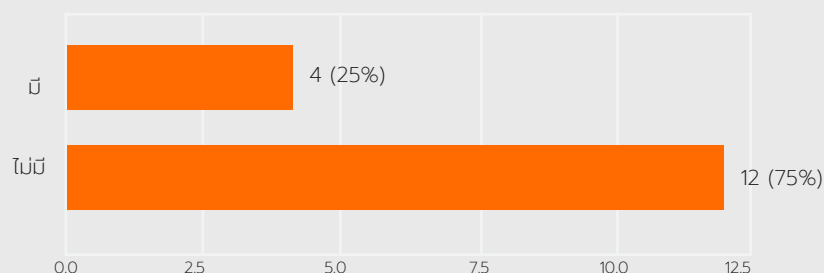
8. การแต่งตั้งคณะกรรมการภัยพิบัติของโรงเรียน

คณะกรรมการภัยพิบัติของโรงเรียนมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความปลอดภัยของทุกคนในโรงเรียน กรอบแนวคิด CSSF แนะนำให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการภัยพิบัติที่มีนักเรียนร่วมด้วยอยู่ในคณะกรรมการดังกล่าว เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานการณ์ก่อน ระหว่าง และหลังเกิดเหตุได้ตรงตามบริบทของเด็กและเยาวชน เป็นการฝึกให้เด็กและเยาวชนมีความเข้าใจ มีความรับผิดชอบ ในกิจกรรมตามความเหมาะสม จากการสำรวจ พบว่าโรงเรียนที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้วทั้งหมด มีเพียง 8 โรงเรียน หรือร้อยละ 50 ที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติที่มีนักเรียนร่วมเป็นคณะกรรมการ

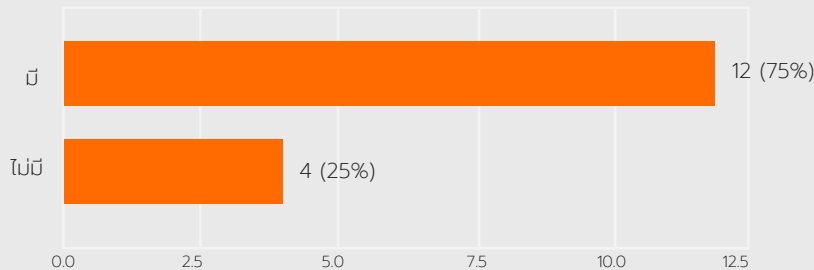
9. การจัดการฝึกซ้อมอพยพภายในโรงเรียน

การฝึกซ้อมอพยพเป็นการสร้างเสริมความชำนาญในการปฏิบัติ ช่วยลดความตื่นตระหนกเมื่อเกิดภัย หรือสถานการณ์ฉุกเฉินต่างๆ เป็นมาตรการการเตรียมความพร้อมที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของมาตรการความปลอดภัย แต่จากการสำรวจ พบว่า มีเพียง 4 โรงเรียน ที่มีการจัดซ้อมอพยพ ในขณะที่โรงเรียนอีก 12 โรงเรียน ไม่มีการฝึกซ้อมอพยพภายในโรงเรียน

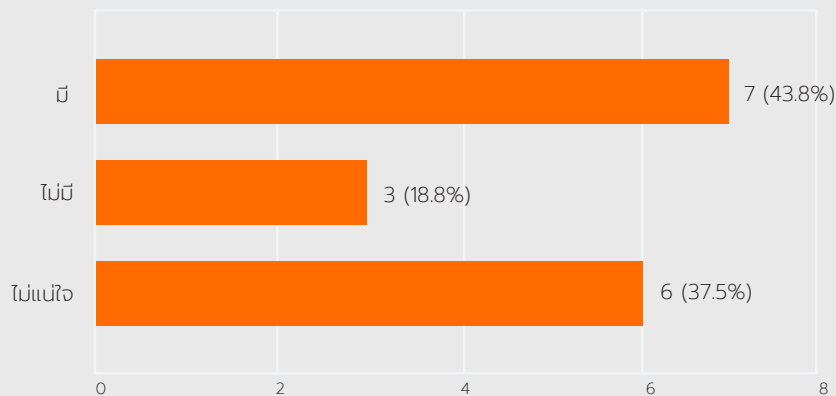
10. การมีอุปกรณ์ฉุกเฉินที่เพียงพอ เช่น ถังดับเพลิง กระเป๋าพยาบาล

อุปกรณ์ฉุกเฉินมีส่วนช่วยให้กระบวนการบริหารจัดการสถานการณ์เมื่อเกิดเหตุเป็นไปได้โดยไม่ฉุกเฉิน สามารถช่วยลดผลกระทบจากมากให้เหลือน้อยได้ จากการสำรวจพบว่า โรงเรียน 12 โรงเรียน หรือร้อยละ 75 รายงานว่ามีอุปกรณ์เพียงพอ ในขณะที่อีก 4 โรงเรียน หรือร้อยละ 25 ไม่มีอุปกรณ์เพียงพอ

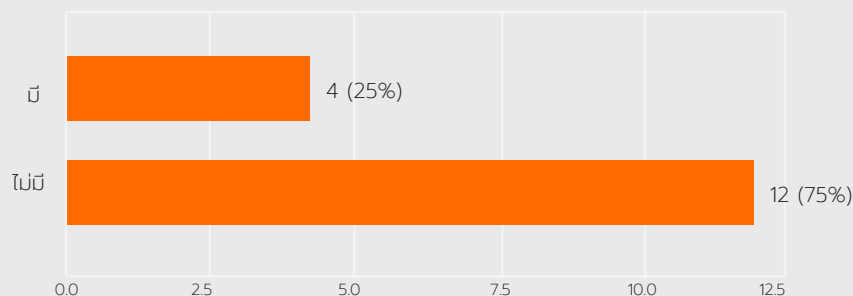
11. แผนการสอนเรื่องการลดความเสี่ยงภัยพิบัติ และการปรับตัวเข้ากับสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงของครู

การที่ครูมีคู่มือและได้ใช้แผนการสอนจะช่วยให้เกิดเอกภาพในการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดการบูรณาการเรื่องภัยพิบัติเข้าสู่สาระวิชาที่เกี่ยวข้อง จากการสำรวจพบว่า โรงเรียน 7 โรงเรียน หรือร้อยละ 43.8 มีคู่มือและแผนการสอน ในขณะที่อีก 3 โรงเรียน หรือร้อยละ 18.8 ไม่มีแผนการสอน และอีก 6 โรงเรียน หรือร้อยละ 37.5 ไม่แน่ใจว่ามีคู่มือหรือไม่

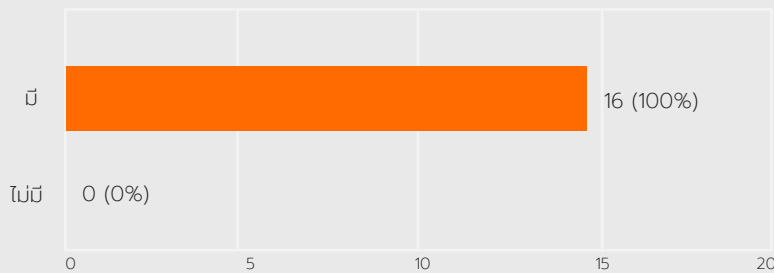
12. สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียน โรงเรียน 12 โรงเรียน รายงานว่า ครูไม่มีสื่อการเรียนการสอนด้านภัยพิบัติและการปรับตัวเข้ากับสภาพภูมิอากาศ ในขณะที่โรงเรียนอีก 4 โรงเรียน รายงานว่ามีสื่อการสอนแล้ว

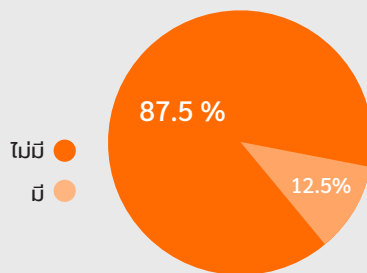
13. การบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติในวิชาเรียนและกิจกรรม

โรงเรียนทั้งหมดมีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติในวิชาเรียนและกิจกรรม

14. งบประมาณเพื่อการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนด้านภัยพิบัติ

โรงเรียน 14 โรงเรียน หรือร้อยละ 87.5 รายงานว่าไม่มีงบประมาณเพื่อการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนด้านภัยพิบัติ อีก 2 โรงเรียน หรือร้อยละ 12.5 มีงบประมาณทั้งเพื่อจัดกิจกรรม และจัดหาสื่อการเรียนการสอน

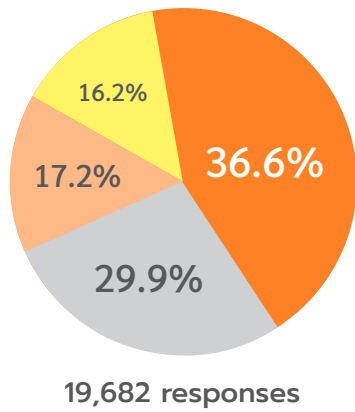
15. ความสนใจที่จะได้รับการสร้างเสริมศักยภาพเพื่อการลดความเสี่ยงภัยพิบัติ

จากการสำรวจ พบว่าโรงเรียนมีความสนใจในการรับการอบรม หรือสร้างเสริมศักยภาพในหัวข้อต่อไปนี้

เรื่อง	จำนวน	ร้อยละ
1. การจัดกิจกรรมลดความเสี่ยงภัยพิบัติสำหรับนักเรียน	6	35.5
2. การจัดซ่อมอพยพ	6	35.5
3. การจัดทำสื่อการเรียนการสอน	2	12.5
4. การวิเคราะห์ความเสี่ยงสำหรับโรงเรียน	1	6.3
5. ตัวอย่างสื่อการเรียนการสอน	1	6.3

ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อการพัฒนาแนวทางการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษา

- อยากให้มีการสอนเรื่องการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเพื่อนักเรียนจะได้เข้าใจมากขึ้น
- อยากให้มีการจัดกิจกรรมด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติให้นักเรียน พร้อมสื่อในการจัดการเรียนรู้
- งบประมาณสนับสนุนในการจัดหา ติดตั้งระบบเตือนภัยในโรงเรียน

- กระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยงภัยสำหรับบริบทของโรงเรียน
- การจัดทำแผนพิบัติสำหรับโรงเรียน
- การจัดการซ้อมอพยพ
- การจัดทำหลักสูตรภัยพิบัติสำหรับครู
- การจัดทำสื่อการเรียนการสอน
- ตัวอย่างสื่อการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน
- การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติ
- การจัดกิจกรรมด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติ

โดยสรุป มูลนิธิฯ โดยแผนก HEA ได้ดำเนินการฝึกอบรมนักเรียน สร้างความรู้ความตระหนัก และอบรมแนะนำแนวทางการจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาให้แก่โรงเรียนที่มีความเสี่ยงภัยในพื้นที่ทำงานของมูลนิธิฯ เพื่อให้เกิดกลไกบริหารจัดการสถานการณ์ การฝึกอบรมเด็กนักเรียน รวมทั้งมีความพยายามให้โรงเรียนเกิดความเชื่อมโยงแผนการจัดการด้านภัยพิบัติร่วมกับชุมชน อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดด้านกระบวนการฝึกอบรม และจำนวนบุคลากรทำให้มูลนิธิฯ สามารถจัดการอบรมได้เพียง 7 โรงเรียนต่อปี

World Vision
มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย
World Vision Foundation of Thailand

บทที่ 4 อภิปรายผล

การอภิปรายผลที่ได้จากการศึกษา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัตินโยบายความปลอดภัยในโรงเรียนด้านภัยพิบัติ ภายใต้การดำเนินโครงการของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัตินโยบายความปลอดภัยในโรงเรียนด้านภัยพิบัติ

การปฏิบัตินโยบายความปลอดภัยในโรงเรียนด้านภัยพิบัติภายใต้การดำเนินโครงการของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ประกอบด้วยหลักการผลักดันนโยบายการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในภาคการศึกษาของประเทศไทย ผ่านการสร้างเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยประเทศไทย การพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ ผ่านการสำรวจความพร้อมของสถานศึกษาทั่วประเทศ การจัดทำหลักสูตรลดความเสี่ยงภัยพิบัติที่เป็นมาตรฐานของประเทศ การพัฒนาหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อระบุความเสี่ยงภัย และกิจกรรมลดความเสี่ยงภัยพิบัติในโรงเรียนในพื้นที่การทำงานของมูลนิธิฯ

1. การสร้างเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยประเทศไทย

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย มีบทบาทในการประสานงานเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยประเทศไทย โดยได้มีความร่วมมืออย่างเข้มแข็งกับ สพฐ. และองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านเด็ก และทำงานด้านภัยพิบัติ เช่น องค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) สภาการศึกษาไทย องค์กรแพลน (Plan International Thailand) องค์กรช่วยเหลือเด็ก (Safe the Children) ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (Asian Disaster Preparedness Center-ADPC) ศูนย์สร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก โรงพยาบาลรามาธิบดี (Child Safety Promotion and Injury Prevention Research Center – CSIP) เป็นต้น โดยมูลนิธิศุภนิมิตฯสามารถประสานความร่วมมือทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ทั้งในระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น ได้รับการยอมรับจากทุกหน่วยงาน ผู้ประสานงานของมูลนิธิศุภนิมิตฯ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับ สพฐ. และองค์กรเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยในการจัดกิจกรรมร่วมกันในนามเครือข่าย เช่น กิจกรรมงานวันลดความเสี่ยงภัยพิบัติประจำปีของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีการฝึกอบรมร่วมกัน แต่ความเข้มข้นในการผลักดันเครือข่ายลดลงในระยะ 1-2 ปีก่อนการแพร่ระบาดของโควิด-19 เนื่องจากเหตุปัจจัยหลายประการที่เปลี่ยนไป ได้แก่

- ขาดแหล่งทุนสนับสนุนการทำงานอย่างต่อเนื่อง
- ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญด้านการประสานเครือข่าย
- บุคลากรที่รับผิดชอบด้านโรงเรียนปลอดภัยของ สพฐ. คือศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองนักเรียน ถึงวาระเกษียณ โยกย้าย และลดจำนวนเจ้าหน้าที่
- องค์กรเครือข่ายต่างมีภาระงานหลายหน้าที่ และเจ้าหน้าที่มีการเปลี่ยนแปลงโยกย้าย
- องค์กรเครือข่ายขาดการวางแผนยุทธศาสตร์ร่วมกัน จึงทำให้ความสัมพันธ์ในเครือข่ายลดลงไป

2. การผลักดันนโยบายความปลอดภัยรอบด้านสู่หน่วยงานภาครัฐ

ปัจจุบันนโยบายความปลอดภัยฉบับใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการได้ยึดแนวทางการปฏิบัติตามกรอบความปลอดภัยรอบด้าน (CSSF) ยกตัวอย่างเช่น การผลักดันเรื่อง Child-centered Disaster Risk Reduction ให้เด็กมีส่วนร่วมและเป็นศูนย์กลางในการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในโรงเรียน การผลักดันเรื่องคณะกรรมการภัยพิบัติในสถานศึกษา (School Disaster Management Committee - SDMC)

เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2564 นางสาวตรีสุข เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบนโยบายความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นหนึ่งในนโยบายหลัก โดยมีการดำเนินโครงการ “SAFE สถานศึกษาปลอดภัย นักเรียนอุ่นใจ” และกำหนดให้ปี 2564 – 2565 ปีแห่งความปลอดภัยของสถานศึกษา โดยแบ่งความปลอดภัยออกเป็นสี่ด้าน ได้แก่

1. ภัยจากอุบัติเหตุ อุบัติภัย (Accident) เช่น ภัยธรรมชาติ ยานพาหนะ สถานที่เรียน เป็นต้น
2. ภัยจากการใช้ความรุนแรง (Violence) เช่น การล่อลวงละเมิดทางเพศ การทะเลาะวิวาท
3. ภัยจากการถูกละเมิดสิทธิ์ (Right) เช่น การถูกปล่อยปละละเลย การคุกคามทางเพศ
4. ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ (Unhealthiness)

สถานศึกษาปลอดภัย นักเรียนนักศึกษาไทยอบอุ่น

“ ปี 2564-2565 ปีแห่งความปลอดภัยในสถานศึกษา ”

ภัยที่เกิดกับนักเรียนนักศึกษา	โครงสร้างความปลอดภัย	มาตรการความปลอดภัย	สร้างเครือข่ายสถานศึกษาปลอดภัย	การสร้างพลังร่วมขององค์กร
<ul style="list-style-type: none"> - ภัยจากอุบัติเหตุ อุบัติภัย เช่น ฝนน้ำ ฟ้าผ่าจ๊อด เครื่องเล่นชำรุด ยานพาหนะ - ภัยจากการใช้ความรุนแรง เช่น การล่อลวง การใช้กำลัง การล่วงละเมิดทางเพศ - ภัยจากการใช้สิทธิ์ เสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็น - ภัยจากปัญหาโรคติดต่อ โรคระบาด 	<ul style="list-style-type: none"> - ระดับสถานศึกษา (สชง. สอท. กศน. สข.) - ระดับเขตพื้นที่การศึกษา สขป./สขม. (กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา) - ระดับจังหวัด สขจ. (กลุ่มพัฒนาการศึกษา ทุกสังกัด) - ระดับกระทรวง / ศพม. / ศูนย์บริการประชาชน 1579 / ดก.ชน.สชช. - กองทุนช่วยเหลือเด็กนักเรียนนักศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - มาตรฐานความปลอดภัย 4 ด้าน - แนวทางการดำเนินการเมื่อเกิดเหตุ - คู่มือผู้ปกครองนักเรียนนักศึกษา - นางลงโทษและวิธีการทางปกครอง 	<ul style="list-style-type: none"> - เครือข่ายนักเรียนนักศึกษา - เครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน - เครือข่ายโอบอุ่นใจ - เครือข่ายระดมอินทรี 	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศใช้ ปี 2564-2565 เป็นปีแห่ง “ความปลอดภัยในสถานศึกษา” - กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศแผนการนำความปลอดภัยในสถานศึกษา - ประธานาธิบดี รมช.รศ. ยืนยง โอภากุล - > การวางแผนสถานศึกษาปลอดภัย - > ประกวด คำขวัญ หนังสือนิเทศน์ สุนทรพจน์ - > แต่งตั้ง Mr. & Miss ปลอดภัย ประจำปีหน่วยงานระดับ - > คู่มือผู้ปกครอง - > แผนแม่บทความปลอดภัยเมืองปลอดภัย - > แผนปฏิบัติการระดับผู้บริหาร ครู และบุคลากร

นโยบายความปลอดภัยสถานศึกษา พ.ศ. 2564-2565

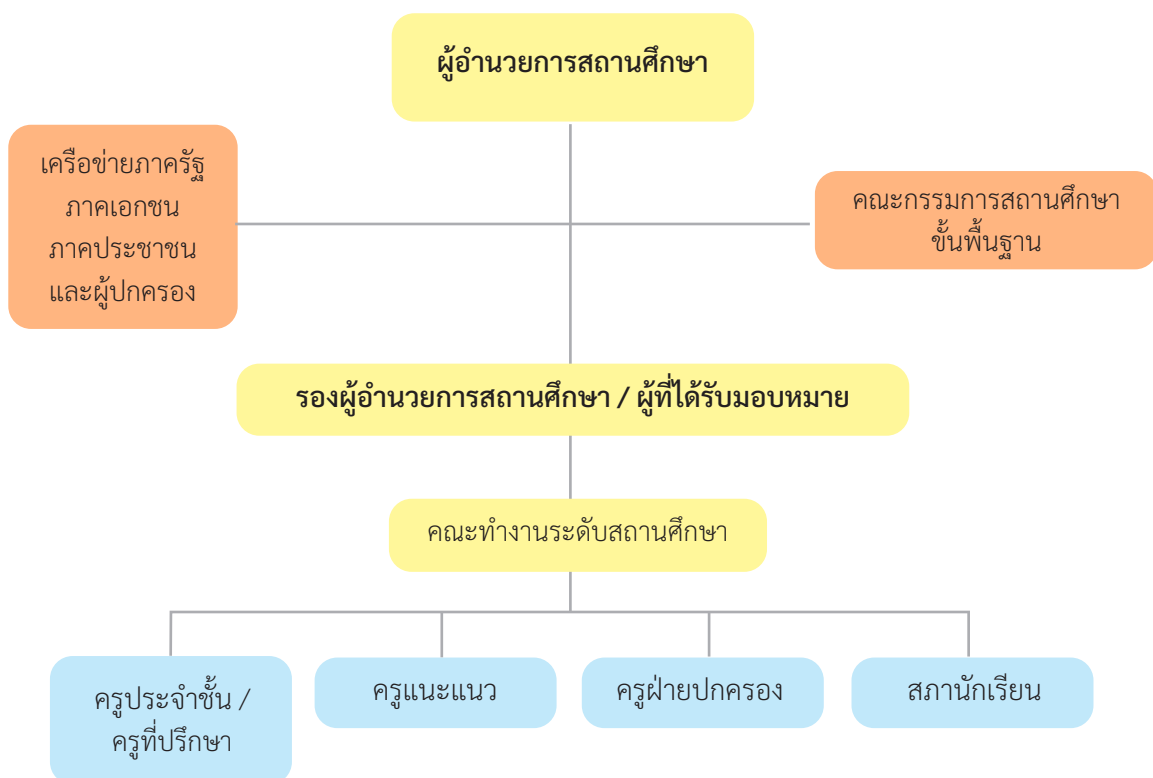
สพฐ. ได้ออก คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษา เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2564 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยทดแทนคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา พ.ศ.2556

ในคู่มือฉบับใหม่นี้ระบุชัดเจนถึงการใช้กรอบแนวคิดความปลอดภัยรอบด้านในโรงเรียน ที่ประกอบด้วยสามเสาหลัก (Three Pillars) ได้แก่ ความปลอดภัย ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียนที่ปลอดภัย (Safer Learning Facilities) ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา (School Disaster Management) และ ด้านการศึกษาด้านการลดความเสี่ยงและการรู้รับปรับตัวจากภัยพิบัติ (Risk Reduction and Resilience Education)

ในคู่มือการดำเนินการเพื่อความปลอดภัย เน้นการสร้างเครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายนักเรียนนักศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง เครือข่ายชุมชน และเครือข่ายองค์กร ซึ่งแนวทางการดำเนินการที่ สพฐ.กำหนดไว้ในคู่มือนั้น เป็นแนวทางเดียวกับการผลักดันและส่งเสริมของมูลนิธิฯ และเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัย และได้กำหนด ให้มีสถานักเรียนเป็นคณะกรรมการ พร้อมทั้งมีการสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กลไกการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในระดับโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

3. การเผยแพร่องค์ความรู้และการปฏิบัติตาม กรอบความปลอดภัยรอบด้านในสถานศึกษา

3.1 การอบรมหลักสูตรออนไลน์โรงเรียนปลอดภัย

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย เป็นองค์กรประสานงานทั้งระดับอาเซียนและประเทศ มีการผลักดันให้ภาคการศึกษาของประเทศไทยนำกรอบความปลอดภัยรอบด้านในสถานศึกษาของอาเซียนมาประยุกต์ใช้ในประเทศสำเร็จเป็นลำดับต้นๆ ของภูมิภาค มูลนิธิศุภนิมิตฯ ผลักดันให้ สฟฐ. ริเริ่มสำรวจความพร้อมของสถานศึกษาทั่วประเทศในการรับมือภัยพิบัติ เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนมาตรการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรสังกัด สฟฐ. และนอกสังกัด สฟฐ.

หลักสูตรออนไลน์โรงเรียนปลอดภัยนั้น พบว่ามีประโยชน์สำหรับครูที่เข้าอบรมเป็นอย่างมากในด้านการเผยแพร่องค์ความรู้เนื่องจากยังไม่เคยมีการจัดทำองค์ความรู้ด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติที่เป็นบริบทของประเทศไทย ทั้งบริบทด้านภัย ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านกฎหมาย การบริหารจัดการการเรียนรู้ที่จัดทำเป็นระบบออนไลน์นั้น สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากในเวลาสั้น

หลักสูตรนี้เป็นที่นิยมของครูทั่วประเทศเพราะประหยัดทั้งค่าใช้จ่าย ค่าเดินทางให้แก่ครู และครูสามารถเข้าอบรมได้ง่าย หลักสูตรยังได้ออกแบบมาเพื่อให้เข้าถึงได้โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่เพราะสามารถเรียนผ่านคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ ซึ่งผู้เรียนสามารถหยุดการเรียนเมื่อใดก็ได้ และสามารถเข้ามาเรียนต่อเนื่องจากที่ค้างไว้ก่อนหน้าได้ การกำหนดเวลาเรียนตามความสะดวกนับว่าเหมาะสมสำหรับครูที่มีภารกิจมากมายในแต่ละวัน หลักสูตรนี้มีการประชาสัมพันธ์ในเว็บที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามากมาย เป็นหลักสูตรที่เป็นที่นิยมเพราะสะดวก ประหยัด และไม่ยุ่งยาก โดยผู้เรียนสามารถพิมพ์วุฒิบัตรได้ด้วยตนเองทันทีที่จบหลักสูตร

ในช่วงแรกที่มีการใช้งานพบปัญหาทางเทคนิคบางประการ เช่น ผู้ลือคอินเข้าระบบค่อนข้างยาก เพราะมีผู้เข้าเรียนพร้อมกันเป็นจำนวนมาก บางช่วงเวลามีจำนวนมากจนเกินความสามารถในการรองรับของระบบ และยังพบปัญหาเล็กน้อยจากความไม่คุ้นเคยกับการใช้แอปพลิเคชัน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหลักสูตรนี้เป็น การเรียนด้วยตนเองตามเวลาและสถานที่ที่กำหนด และสามารถพิมพ์ประกาศนียบัตรได้เอง จึงพบปัญหาที่เกี่ยวข้อง เช่น การรับจ้างเรียนแทน และมีการทำสื่อสังคม ยูทูบ และเอกสารเผยแพร่เพื่อเฉลยบททดสอบก่อนและหลังเรียน

อนึ่ง หลักสูตรออนไลน์นี้ได้ใช้งานมาแล้วกว่า 3 ปี และยังมีครูสมัครเข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่องทุกวัน แต่ยังไม่มีการทบทวนเนื้อหาเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นปัจจุบันให้ตอบสนองกับความเสี่ยงภัยที่เปลี่ยนแปลงไป และข้อนโยบายใหม่ เช่น นโยบายโรงเรียนปลอดภัยที่ประกาศใช้ใน ปี พ.ศ. 2565 คู่มือมาตรการดำเนินการด้านความปลอดภัยของ สฟฐ. (พ.ศ.2565) กรอบความปลอดภัยรอบด้านของอาเซียนที่ปรับใหม่ในปี พ.ศ. 2565 และตลอดจนแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติฉบับใหม่ (พ.ศ. 2564-2570)

3.2 โครงการสำรวจความพร้อมของสถานศึกษา และโครงการสำรวจความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติ

โครงการสำรวจความพร้อมของสถานศึกษา ได้ดำเนินการสำรวจครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ.2560 โดยมีโรงเรียนเข้าร่วมจำนวนกว่า 12,000 โรงเรียน แต่หลังจากนั้น ก็ไม่ได้ดำเนินการสำรวจอีกเลย ซึ่งทางศูนย์เฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือเด็กนักเรียน (ฉก.ชน.) ซึ่งเป็นเจ้าภาพหลักเคยมีดำริว่าควรมีการสุ่มสำรวจทุก 3 ปี เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษา และเป็นการตรวจสอบการนำนโยบายไปปฏิบัติ แต่เมื่อข้าราชการที่รับผิดชอบโครงการเกษียณอายุ ก็ไม่มีการส่งต่องาน ปัจจุบันแบบสำรวจความพร้อมของสถานศึกษาอยู่ในความดูแลของบริษัทเอกชน ซึ่งเก็บข้อมูลการสำรวจและประเมินผลทั้งหมดไว้

โครงการสำรวจความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นการจัดทำเว็บไซต์จากการสำรวจและศึกษาความเสี่ยงทางธรณีวิทยา และการจัดทำแผนที่เสี่ยงภัยสำหรับโรงเรียนสังกัด สพฐ. ทั้งหมด เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการกำหนดนโยบาย มาตรการและงบประมาณ อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการใช้งานข้อมูลในเว็บไซต์มากนัก เห็นได้จากสถิติการเข้าชมที่ผู้เข้าชม เข้ามาเพียงไม่กี่หน้า และใช้เวลาประมาณ 10 วินาทีต่อหน้า ปัจจุบันเว็บไซต์นี้อยู่ในความดูแลของเอกชน โดยมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยได้ออกค่าใช้จ่ายในการเช่าพื้นที่ให้ในปีแรก และหมดสัญญาไปแล้ว อย่างไรก็ตาม บริษัทเอกชนก็ยังคงเปิดเว็บไซต์ไว้ให้ใช้งาน เพื่อรอการเจรจาต่อสัญญาเช่าพื้นที่

โครงการทั้งสองโครงการมีประโยชน์อย่างมาก เพราะเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการวางแผนพัฒนา นโยบาย การกำหนดมาตรการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบท และสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนปฏิบัติในระดับเขตระดับจังหวัดและระดับโรงเรียนได้ อีกทั้งยังใช้เป็นฐานในการพัฒนาศักยภาพ ความปลอดภัยในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันไม่ได้มีการใช้งานฐานข้อมูลเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากบุคลากรที่รับผิดชอบด้านโรงเรียนปลอดภัยในศูนย์เฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือเด็กนักเรียน (ฉก.ชน.) ของ สพฐ. มีเหลือเพียงหนึ่งท่าน และมีพนักงานราชการในหน่วยงานเพียงสามท่าน ซึ่งแต่เดิมจะมีข้าราชการและพนักงานราชการจำนวนมากกว่านี้ นอกจากนี้ ทางมูลนิธิศุภนิมิตฯ ก็มีเจ้าหน้าที่เหลือเพียงหนึ่งท่าน ซึ่งมีภารกิจด้านการฝึกอบรมและการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในสถานการณ์ภัยพิบัติ ทำให้เกิดช่องว่างในการขับเคลื่อนทั้งสองโครงการเพื่อใช้ประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพ

3.3 การจัดกิจกรรมในโรงเรียน

และการส่งเสริมการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน

กิจกรรมที่จัดในโรงเรียนได้รับการยอมรับและชื่นชมจากผู้อำนวยการและครูว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ และสนับสนุนโครงการโรงเรียนปลอดภัย การจัดอบรมด้านภัยพิบัติของมูลนิธิศุภนิมิตฯ ถือเป็นกิจกรรมเสริมการดำเนินนโยบายด้านการดำรงชีวิตเด็กและครอบครัว (Livelihood) และการคุ้มครองเด็ก (Child Protection) ซึ่งเป็นกิจกรรมหลัก

ในความเป็นจริงแล้ว แนวทางการลดความเสี่ยงภัยพิบัตินี้ สามารถบูรณาการเข้าไปสู่การดำเนินโครงการ ทั้งด้านการดำรงชีวิตและการคุ้มครองเด็กได้ เพราะการที่เด็กและครอบครัวมีความเสี่ยงต่อภัยพิบัตีย่อมส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตทั้งในสถานการณ์ปกติและสถานการณ์ฉุกเฉิน หากมีการบูรณาการเรื่องลดความเสี่ยงภัยพิบัติ และการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เด็กก็จะมีทักษะชีวิตด้านการประเมินความเสี่ยง และเอาตัวรอดในสถานการณ์ต่างๆ การดำรงชีวิตก็จะยั่งยืน ลดผลกระทบจากภัย โอกาสที่เด็กจะอยู่ในโรงเรียน เพื่อได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องก็ย่อมมีสูงขึ้น และยังสามารถดูแลเด็กที่ไม่ได้อยู่ภาคการศึกษาด้วย

นอกจากนี้ การดำเนินการโครงการฝึกอบรมโดยเจ้าหน้าที่คนเดียว ย่อมทำให้เกิดข้อจำกัดในการขยายผล เพราะเจ้าหน้าที่มีหลายภาระงาน ทำให้การจัดการฝึกอบรมทำได้เพียงมีที่โรงเรียนต่อปี

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. การดำเนินงานส่งเสริมนโยบายการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษา และการทำงานร่วมกับเครือข่าย

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย โดยแผนก Humanitarian Emergency Affairs มีผลงานในการสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อลดความเสี่ยงภัยพิบัติในภาคการศึกษาของประเทศไทย โดยดำเนินการร่วมกับเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนผลักดันนโยบาย และแนวทางปฏิบัติ รวมทั้งสร้างองค์ความรู้ด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษาตามกรอบการทำงานของอาเซียน ซึ่งเป็นแนวทางสากลเพื่อลดความเสี่ยงภัยพิบัติตามพันธกิจที่ประเทศไทยมีต่อกรอบการทำงานเพื่อการลดความเสี่ยงภัยพิบัติเซนได (Sendai Framework For Disaster Risk Reduction)

การดำเนินโครงการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) เครือข่ายหน่วยงานพัฒนาเอกชนและการสนับสนุนทุนการดำเนินโครงการและการศึกษาวิจัยอย่างเป็นรูปธรรมต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2559-2563 ได้มีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงนโยบายความปลอดภัย และการปรับปรุงแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยรอบด้านในโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ เห็นได้จากการประกาศนโยบายความปลอดภัยของกระทรวงศึกษาธิการ 2564-2565 ซึ่งเป็นครั้งแรกที่ประกาศนโยบายตามแนวทางของกรอบความปลอดภัยรอบด้านในสถานศึกษาของอาเซียน (ASEAN Comprehensive School Safety Framework) โดยมีการจัดทำคู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษาที่มีแนวทางการบริหารจัดการเป็นไปในทิศทางเดียวกับที่มูลนิธิศุภนิมิตฯ ได้ผลักดัน

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการโครงการต่างๆ ได้หยุดชะงักเนื่องจากสาเหตุภายในองค์กรและสถานการณ์ภายนอก จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่มูลนิธิศุภนิมิตฯ พิจารณาหิยบายโครงการที่เคยดำเนินการในอดีตมาปรับปรุงและบริหารจัดการอีกครั้ง เนื่องจากกิจกรรมที่มูลนิธิศุภนิมิตฯ ดำเนินการมานั้นเป็นการรวบรวมองค์ความรู้เฉพาะทางในด้านการจัดการลดความเสี่ยงภัยพิบัติสำหรับภาคการศึกษาในประเทศไทย ได้แก่ ฐานข้อมูลของครูและบุคลากรที่ได้รับการอบรมเรื่องการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในบริบทของสถานศึกษา ฐานข้อมูลความเสี่ยงภัยพิบัติของโรงเรียนสังกัด สพฐ. ทั่วประเทศ และเป็นฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายทั้งในระดับประเทศระดับจังหวัด และระดับชุมชน

สำหรับการทำงานร่วมกับเครือข่าย ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยอาเซียน (ASEAN Safe School Initiative – ASSI) หรือเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยประเทศไทย (Thailand Safe School Network – TSSN) ในระยะแรก ถือเป็นความสำเร็จของมูลนิธิศุภนิมิตฯ เป็นอย่างมากที่สามารถประสานและบริหารการทำงานของหน่วยงานหลายๆ หน่วยที่มีวิสัยทัศน์ร่วมกันให้เกิดผลลัพธ์เป็นรูปธรรม และเป็นเอกภาพได้ อย่างไรก็ตาม การทำงานเครือข่ายก็ได้หยุดชะงักไปเช่นกัน เนื่องจากเป็นเครือข่ายที่รวมตัวกันเฉพาะกิจ เป็นเครือข่ายหลวมๆ ที่ไม่เป็นทางการ เมื่อขาดยุทธศาสตร์ร่วมกัน ทุนสนับสนุนการดำเนินงาน ผู้ประสานงานเครือข่าย ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรในแต่ละองค์กร ทำให้เครือข่ายไม่มีการเคลื่อนไหวภายใต้ชื่อเครือข่าย แต่องค์กรต่างๆ ที่เป็นเครือข่ายยังดำเนินโครงการด้านโรงเรียนปลอดภัยในพื้นที่ของตนเอง โดยใช้กรอบความปลอดภัยรอบด้านในสถานศึกษา (Comprehensive School Safety Framework) เป็นกรอบในการขับเคลื่อนกิจกรรม

มูลนิธิศุภนิมิตฯ ได้นำแนวทางการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษาไปปฏิบัติในพื้นที่ดำเนินงานที่มีความเสี่ยงภัยของมูลนิธิศุภนิมิตฯ โดยใช้จุดเด่นของคือความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ทั่วประเทศโดยใช้เครือข่ายเจ้าหน้าที่ประสานงานภาคสนาม (Community Development Facilitator) ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับชุมชน โรงเรียนและมีเครือข่ายในพื้นที่ และมีงบประมาณสนับสนุนให้โรงเรียนตามข้อเสนอ

ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการสนับสนุนการติดตั้งเครื่องดับเพลิงในโรงเรียน การมีความสัมพันธ์ที่ดีและเข้าใจบริบททางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจของพื้นที่ทำให้มูลนิธิศุภนิมิตฯได้รับความไว้วางใจ ได้รับความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตามข้อจำกัดด้านบุคลากรและทุนการดำเนินงานทำให้มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยทำได้เพียงการจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักรู้ด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในโรงเรียนเป็นครั้งคราว ไม่สามารถวางแผนขับเคลื่อนพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เกิดองค์ความรู้ที่ยั่งยืน และขยายผลต่อยอดภายในโรงเรียนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

แม้จะมีข้อจำกัดหลายประการ การจัดกิจกรรมส่งเสริมในโรงเรียนและการส่งเสริมการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา ก็ถือเป็นกิจกรรมที่สร้างความตระหนักให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์เกี่ยวกับความเสี่ยง และความปลอดภัย ช่วยให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้รับทราบแนวทางในการทำงานร่วมกับชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการวางแผนลดความเสี่ยงภัยพิบัติร่วมกัน

2. แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัตินโยบายความปลอดภัยในโรงเรียน

จากข้อค้นพบและประเด็นปัญหาในการดำเนินการ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการดำเนินงานของมูลนิธิศุภนิมิตฯ ในการสนับสนุนการดำเนินนโยบายเพื่อความปลอดภัยในโรงเรียนด้านภัยพิบัติโดยสังเขป ดังนี้

1. **นำจุดเด่นของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย** คือศักยภาพในการเข้าถึงทุกพื้นที่ในประเทศไทยรวมทั้งพื้นที่เสี่ยงภัย รวมทั้งการมีเครือข่ายพัฒนาชุมชน อาสาสมัคร และความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน อันเป็นจุดเด่นที่ทำให้มูลนิธิศุภนิมิตฯ มีฐานข้อมูลจำนวนมากในหลากหลายมิติ สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และประยุกต์ใช้เป็นฐานข้อมูลในการบูรณาการนโยบายด้านภัยพิบัติให้เป็นส่วนหนึ่งของงานพัฒนาชุมชน (Community Development) งานด้านการดำรงชีวิต (Livelihood) งานปกป้องคุ้มครองเด็กในสถานการณ์ฉุกเฉิน (Child Protection in Emergency) และความต่อเนื่องในการศึกษา (Continuation of Education in Emergency)
2. **บูรณาการเรื่องการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในโรงเรียน และในชุมชนให้อยู่ในยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็ก และพัฒนาชุมชนของมูลนิธิศุภนิมิตฯ** ด้วยการพัฒนาเครื่องมือประเมินก่อนเปิดโครงการที่สอดแทรกประเด็นเรื่องความเสี่ยงภัยพิบัติ ควรมีการจัดทำตัวชี้วัดด้านการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในโครงการเพื่อลดผลกระทบจากภัยพิบัติ และลดการลงทุนด้านการบรรเทาทุกข์ ลดความฉุกฉุนทุกในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และช่วยให้โรงเรียนและชุมชนฟื้นฟูหลังภัยพิบัติได้รวดเร็วขึ้น
3. **มูลนิธิศุภนิมิตฯ ควรมีการศึกษาติดตามความก้าวหน้าในงานด้านภัยพิบัติ** เช่น การศึกษารอบการทำงานความปลอดภัยรอบด้านในสถานศึกษาฉบับปรับปรุงใหม่ แนวทางการประยุกต์ใช้ Anticipatory Action ในการฝึกอบรม หรือในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม โดยร่วมกับเครือข่ายหน่วยงานที่ทำงานด้านเด็ก และหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนเครือข่ายมูลนิธิในต่างประเทศ เช่น World Vision International, Plan International, Save the Children International
4. **มูลนิธิศุภนิมิตฯ ควรพัฒนาศักยภาพภายในองค์กร** ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในแผนกที่เกี่ยวข้อง ทั้งส่วนกลางและในพื้นที่ ให้มีความรู้ความเข้าใจในแนวทางการจัดการภัยพิบัติ หรือเพิ่มบุคลากรที่มีศักยภาพในการทำงานบริหารเครือข่าย ประสานงานหน่วยงาน มีความเข้าใจกลไกการทำงานภาครัฐ และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกรอบแนวคิดเรื่องภัยพิบัติรอบด้าน เพื่อให้สามารถออกแบบยุทธศาสตร์ แนวทาง และโครงการได้สอดคล้องกับบริบทการส่งเสริมการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในโรงเรียนและชุมชน ตลอดจนกับนโยบายความปลอดภัยของสถานศึกษาในประเทศไทย

5. **มูลนิธิศุภนิมิตฯ ควรพิจารณาเพิ่มการใช้นวัตกรรมด้านเทคโนโลยี** หรือใช้ Electronic platform ในการถ่ายทอดความรู้และแนวทางปฏิบัติ เพื่อขยายงานด้านความปลอดภัยในโรงเรียน ให้เข้าถึงโรงเรียนในพื้นที่การปฏิบัติงานของมูลนิธิศุภนิมิตฯ ในระยะเวลารวดเร็ว
6. **มูลนิธิศุภนิมิตฯ ควรดำเนินการร่วมกับองค์กรเครือข่ายที่มีแนวทางการทำงานโรงเรียนปลอดภัย** เช่น องค์กรแพลน องค์กรช่วยเหลือเด็ก หรือองค์กรพัฒนาเอกชนอื่นๆ ในพื้นที่ทำงาน และร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สพฐ. เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการ แบ่งปันทรัพยากร ความรู้ และผลักดันโครงการ
7. **มูลนิธิศุภนิมิตฯ ควรผลักดันให้มีการปรับปรุงเครื่องมือและโครงการที่ดำเนินการร่วมกับ สพฐ.** เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนขับเคลื่อนการทำงาน ตลอดจนการระดมทุนจากแหล่งทุนทั้งในและต่างประเทศในการพัฒนาศักยภาพสถานศึกษาให้ปกป้องคุ้มครองนักเรียนและบุคลากรในสถานการณ์ภัยพิบัติได้

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือและโครงการภายใต้การดำเนินงานของมูลนิธิศุภนิมิตฯ มีดังนี้

โครงการ	ข้อแนะนำในการดำเนินการในอนาคต	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1) โครงการสำรวจความพร้อมด้านการจัดการภัยพิบัติของสถานศึกษาทั่วประเทศ (National Baseline Survey of Disasters Preparedness in School)	<ul style="list-style-type: none"> • วางแผนจัดให้มีการสำรวจความพร้อมสถานศึกษาสังกัด สพฐ. อีกครั้งเพื่อเปรียบเทียบฐานข้อมูลเดิม • ทบทวนและปรับปรุงแบบประเมินให้เป็นปัจจุบัน • ประมวลผลข้อมูลเปรียบเทียบกับผลการประเมินครั้งแรกและจัดทำรายงานวางแผนการใช้ข้อมูลเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตามนโยบายความปลอดภัย • กำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพโรงเรียนตามผลการประเมิน โดยเชื่อมโยงกับหลักสูตรออนไลน์ แผนที่ความเสี่ยงภัยของ สพฐ. และคู่มือความปลอดภัยในสถานศึกษาฉบับใหม่ • ขยายกลุ่มเป้าหมายไปสู่โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการสำรวจการเตรียมความพร้อมกับโรงเรียนนอกสังกัด สพฐ. 	<p>สพฐ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ศูนย์ความปลอดภัย • สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ • สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา • โรงเรียน <p>ปก.</p> <ul style="list-style-type: none"> • สำนักวิจัยและความร่วมมือระหว่างประเทศ • กองส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย • กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) • องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น • โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2) ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์และแผนที่เสี่ยงภัยพิบัติของสถานศึกษาสังกัด สพฐ. ทั่วประเทศ (http://www.obec-hazardmap.com/)	<ul style="list-style-type: none"> • ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการใช้เว็บไซต์ความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติ และแผนที่ความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษาสังกัด สพฐ. ในการบริหารจัดการสถานการณ์ภัยพิบัติในโรงเรียน • ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดทำประเมินความเสี่ยงในพื้นที่ร่วมกับชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อยืนยันความเสี่ยงตามฐานข้อมูล 	<p>สพฐ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ศูนย์ความปลอดภัย • สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ • สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา • โรงเรียน • องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โครงการ	ข้อเสนอแนะในการดำเนินการในอนาคต	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
<p>3) การจัดกิจกรรมฝึกอบรมลดความเสี่ยงภัยพิบัติในโรงเรียนและการส่งเสริมการลดความเสี่ยงในชุมชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> • จัดทำระบบติดตามและประเมินผลโรงเรียนที่ผ่านการอบรมจากมูลนิธิศุภนิมิตฯ และโรงเรียนเป้าหมายสำหรับการฝึกอบรมในอนาคต • ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ • เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การจัดกิจกรรม และเป้าหมายการดำเนินการให้แก่เจ้าหน้าที่ประสานงานภาคสนามรวมทั้งอาสาสมัครในชุมชน • จัดทำเนื้อหาหลักสูตรแบบย่อเพื่อให้ครูได้ใช้งาน ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับหลักสูตรออนไลน์ หรือคู่มือแนวทางโรงเรียนปลอดภัยเพื่อให้โรงเรียนที่ผ่านการฝึกอบรมได้ใช้ประโยชน์จากหลักสูตร หรือ • ปรับหลักสูตรให้มีทั้งการอบรมออนไลน์และการอบรมในพื้นที่ เพื่อให้โรงเรียนจำนวนมากในหลายพื้นที่เข้าถึงการพัฒนาศักยภาพอย่างรวดเร็ว โดยปรับบทบาทให้เจ้าหน้าที่มูลนิธิศุภนิมิตฯ ในส่วนกลาง และเจ้าหน้าที่ประสานงานภาคสนามเป็นผู้ติดตาม ช่วยเหลือ และแก้ปัญหาในการดำเนินการของโรงเรียน • วางแผนการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพครูและศึกษานิเทศก์ให้เป็นวิทยากรในหลักสูตร (Training of Trainers) เพื่อให้โรงเรียนมีการสร้างองค์ความรู้ ครูสามารถจัดกิจกรรมเอง และขยายผลไปยังโรงเรียนใกล้เคียง • ปรับกระบวนการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และเพิ่มภาคปฏิบัติเพื่อสร้างความเข้าใจในกระบวนการ 	<p>สพฐ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ศูนย์ความปลอดภัย • สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ • สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา • โรงเรียน <p>ปก.</p> <ul style="list-style-type: none"> • สำนักวิจัยและความร่วมมือระหว่างประเทศ • กองส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย • กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สธ.) • องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น • โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โครงการ	ข้อแนะนำในการดำเนินการในอนาคต	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	<ul style="list-style-type: none"> จัดสรรงบประมาณด้านความปลอดภัยให้โรงเรียนโดยคำนึงถึงการลดความเสี่ยงภัย ทั้งที่เป็นอุปกรณ์ เช่น ระบบเตือนภัย อุปกรณ์การกู้ภัย ป้าย แผนผัง และสิ่งที่ไม่ใช่อุปกรณ์ เช่น การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนที่มีความเสี่ยงภัยประเภทเดียวกัน สนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนในการขอทุนสนับสนุนนวัตกรรมลดความเสี่ยงภัยพิบัติ สร้างความเข้าใจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องการจัดการภัยพิบัติในบริบทของโรงเรียนเพื่อให้ อปท. ช่วยซ่อมแผนของโรงเรียนตามแผนจริง 	<p>สพฐ.</p> <ul style="list-style-type: none"> ศูนย์ความปลอดภัย สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน <p>ปก.</p> <ul style="list-style-type: none"> สำนักวิจัยและความร่วมมือระหว่างประเทศ กองส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สธ.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
<p>4) หลักสูตรออนไลน์ โรงเรียนปลอดภัย (Safe School Online Training)</p>	<ul style="list-style-type: none"> หารือกับ สพฐ. และสถาบันคุรุพัฒนา สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา เพื่อจัดตั้งคณะกรรมการปรับปรุงเนื้อหากรอบและพิจารณาต่ออายุหลักสูตร ส่งเสริมให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา เข้าร่วมอบรมหลักสูตรโรงเรียนปลอดภัย ปรับเนื้อหาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับกรอบความปลอดภัยรอบด้านในสถานศึกษาที่ปรับปรุงใหม่ (The Comprehensive School Safety Framework (CSSF) 2022- 2030) และบูรณาการข้อมูลสารสนเทศความเสี่ยง ทบทวนเนื้อหาด้วยการเพิ่มเติม ข้อเท็จจริง กรณีศึกษา หรือตัวอย่างในแต่ละบทให้เป็นปัจจุบัน โดยใช้ตัวอย่างจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในโรงเรียน 	<p>สพฐ.</p> <ul style="list-style-type: none"> ศูนย์ความปลอดภัย สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนในสังกัด สพฐ. <p>ปก.</p> <ul style="list-style-type: none"> สำนักวิจัยและความร่วมมือระหว่างประเทศ กองส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สธ.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โรงเรียนในสังกัด อปท. บริษัท ที่ปรึกษาทาง IT

โครงการ	ข้อแนะนำในการดำเนินการในอนาคต	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	<ul style="list-style-type: none"> • เพิ่มเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวเข้ากับสภาพภูมิอากาศซึ่งเป็นประเด็นเชื่อมโยงกับความเสี่ยงภัยพิบัติ • ส่งเสริมการสร้างกลไกติดตามประเมินการจัดทำแผนของโรงเรียน การจัดตั้งคณะกรรมการภัยพิบัติในโรงเรียน การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน • เปิดโอกาสให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสังกัดหน่วยงานอื่น ตลอดจนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าอบรมและได้รับการรับรองการอบรม • ดำเนินการแก้ปัญหาเรื่องการเฉลยแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน และการรับจ้างเรียน และปัญหาอื่นๆ ในการแสวงหาประโยชน์จากหลักสูตร 	

โครงการอื่นๆ ที่มูลนิธิศุภนิมิตฯ สามารถริเริ่ม และผลักดันในอนาคต

แนวทาง	องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
<p>การลดความเสี่ยงภัยพิบัติสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ</p> <ul style="list-style-type: none"> • เพื่อสร้างความตระหนักของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ • เพื่อสร้างความตระหนักให้แก่ชุมชนให้เข้าใจการปกป้องคุ้มครองเด็กพิการและเด็กที่มีความจำเป็นพิเศษ 	<ul style="list-style-type: none"> • สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา • โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ • โรงเรียนเด็กพิการสังกัดมูลนิธิต่างๆ • ชุมชนที่มีครอบครัวเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ • สมาคมผู้ปกครองเด็กพิการในแต่ละจังหวัด
<p>สำรวจความเสี่ยงและวางแผนเผชิญเหตุและพัฒนาคู่มือสำหรับการลดความเสี่ยงภัยพิบัติสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <ul style="list-style-type: none"> • เพื่อสร้างฐานข้อมูลความเสี่ยงภัยพิบัติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก • เพื่อให้เกิดการวางแผนปกป้องคุ้มครองเด็กในสถานการณ์ฉุกเฉิน 	<ul style="list-style-type: none"> • สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด • กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น • องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น • ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอ ตำบล ต่างๆในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ
<p>พัฒนา key messages เพื่อการผลักดันการปฏิบัตินโยบาย เช่น ความสำคัญของสิทธิเด็ก ในการร่วมวางแผนและพัฒนาทักษะลดความเสี่ยงภัยพิบัติ การสร้างภาวะผู้นำในกลุ่มนักเรียนผ่านโครงการภัยพิบัติ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • เจ้าหน้าที่แผนกต่างๆ ในมูลนิธิศุภนิมิตฯ • ครูและนักเรียนที่ผ่านการอบรมจากมูลนิธิศุภนิมิตฯ

แนวทางการติดตามและประเมินผลการฝึกอบรม

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย สามารถพิจารณานำตัวอย่างการจัดทำตัวชี้วัดเพื่อติดตามและประเมินผล สำหรับความเสี่ยงภัยแผ่นดินไหวที่นำเสนอต่อไปนี้เป็นไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล ในหลักสูตรโรงเรียนปลอดภัย ทั้งหลักสูตรออนไลน์ และกิจกรรมการฝึกอบรมที่มูลนิธิศุภนิมิตฯ ดำเนินการ ด้วยเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิศุภนิมิตฯ โดยตรง

1. ตัวชี้วัดคุณภาพนักเรียน

เป้าหมาย	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
ด้านความรู้ : นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับแผ่นดินไหว สาเหตุ ผลกระทบ และแนวคิด เรื่องการลดความเสี่ยงภัยแผ่นดินไหว	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละของนักเรียนที่มีความรู้เรื่องแผ่นดินไหวและภัยที่อาจจะเกิดตามมา ร้อยละของที่มีความรู้เรื่องการลดความเสี่ยงจากแผ่นดินไหว อาคารถล่ม
ด้านทักษะ : มีทักษะในเอาตัวรอดจากสถานการณ์แผ่นดินไหว อาคารถล่ม และการนำหลักการลดความเสี่ยงภัยพิบัติแผ่นดินไหวมาประยุกต์ใช้	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละของนักเรียนที่รู้จักวิธีปฏิบัติตัวอย่างถูกต้อง ในระหว่างเกิดเหตุ และ ร้อยละของนักเรียนที่ปรับหลักการลดความเสี่ยงภัยพิบัติแผ่นดินไหวมาใช้ในชีวิตจริง
ด้านเจตคติ : มีความตระหนักถึงความเสี่ยง และมีทัศนคติทางบวกต่อการมีส่วนร่วมในการลดความเสี่ยงภัย	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละของนักเรียนที่มีความตระหนักถึงความเสี่ยงแผ่นดินไหว อาคารถล่ม ร้อยละของนักเรียนที่มีความรู้สึกรับผิดชอบ และมีทัศนคติทางบวกต่อการลดความเสี่ยง

2. ตัวชี้วัดคุณภาพครู

1. ครูมีความรู้เกี่ยวกับการลดความเสี่ยงจากภัยแผ่นดินไหว อาคารถล่ม
2. ครูใช้เทคนิคที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นวิธีการที่让孩子เป็นศูนย์กลางและมีส่วนร่วม
3. ครูสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้กับสถานศึกษาอื่นๆ

3. ตัวชี้วัดคุณภาพผู้บริหาร

1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาเรื่องการลดความเสี่ยงจากภัยแผ่นดินไหว อาคารถล่ม
2. ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้สถานการณ์กดดันอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ผู้บริหารมีความสามารถในการประสานภาคีเครือข่ายเพื่อความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้
4. ผู้บริหารมีความสามารถในการนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน

4. ตัวชี้วัดความปลอดภัยสถานศึกษา มาตรฐานพื้นฐานกลางสำหรับโรงเรียนปลอดภัยจากแผ่นดินไหว

ก. ด้านอาคารสถานที่

- (1) มีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกอาคารเรียนโดยคำนึงถึงการลดความเสี่ยงอันตรายจากแผ่นดินไหว
- (2) มีการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียนโดยปรักรักษาวิศวกรและช่างที่มีความรู้ด้านการก่อสร้างด้านแผ่นดินไหว
- (3) มีการปรับปรุงและรักษาระบบสาธารณูปโภคและสุขาภิบาลให้อยู่ในสภาพดี
- (4) มีการวางแผนและของงบประมาณเพียงพอในการปรับปรุงสถานศึกษาเพื่อสร้างความปลอดภัยให้ทุกคนในสถานศึกษา

ข. ด้านการบริหารจัดการภัยแผ่นดินไหว

- (1) มีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกอาคารเรียนโดยคำนึงถึงการลดความเสี่ยงอันตรายจากแผ่นดินไหว
- (2) มีการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียนโดยปรัภวิชาชีพวิศวกรและช่างที่มีความรู้ด้านการก่อสร้างด้านแผ่นดินไหว
- (3) มีการปรับปรุงและรักษาระบบสาธารณูปโภคและสุขาภิบาลให้อยู่ในสภาพดี
- (4) มีการวางแผนและของงบประมาณ

ค. ด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อลดความเสี่ยงแผ่นดินไหว

- (1) การจัดทำแผนการเรียนการสอนเรื่องภัยแผ่นดินไหวและบูรณาการเข้าสู่ทุกสาระวิชา
- (2) การสอดแทรกกิจกรรมเพื่อลดความเสี่ยงภัยพิบัติ การฝึกหัดทักษะการเกี่ยวกับการจัดการภัยแผ่นดินไหว และอาคารถล่มในกิจกรรมของสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ทักษะการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นในสถานการณ์ฉุกเฉิน
- (3) การผลิตสื่อการเรียนการสอนเรื่องแผ่นดินไหวที่เหมาะสมกับวัยและบริบททางวัฒนธรรม
- (4) การจัดมุมเรียนรู้ นิทรรศการ และห้องเรียนรู้เรื่องภัยพิบัติที่มีเนื้อหาหมุนเวียน
- (5) การจัดงบประมาณเพื่อการผลิตสื่อ การจัดนิทรรศการ และกิจกรรมการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

ASEAN Safe Schools Initiative (2016) A compilation of case studies. available at https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/asean_safe_schools_initiative_compilation_of_case_studies.pdf/

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย. (2563). ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรออนไลน์เพื่อสนับสนุนมาตรการการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษา. ในหนังสือนำเสนอความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรออนไลน์เพื่อสนับสนุนมาตรการการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย.

ศูนย์วิจัยและพัฒนาวิศวกรรมปฐพีและฐานราก. (2563). โครงการศึกษาสำรวจความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติและจัดทำแผนที่ความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษาสังกัด สพฐ.

สุณีย์ ศรีธรรมย์ และคณะ. (2555). สภาพและปัญหาการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม.วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 2(2), 68-75.

THAI SAFE SCHOOL. (2020). รายงานการติดตามประเมินผลหลักสูตรอบรมทางอิเล็กทรอนิกส์โครงการโรงเรียนปลอดภัยในประเทศไทยหลักสูตรการลดความเสี่ยงภัยพิบัติธรรมชาติและ การปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย.

คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564)
กระทรวงศึกษาธิการ.

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย
ศูนย์ฝึกอบรมมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย
809 ซ.ศุภนิมิต ถ.ประชาอุทิศ แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กทม 10310
โทร 02 022 9200 ถึง 2 | โทรสาร 02 022 9203 | E-mail: info@worldvision.or.th